

DEBRECENI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
MAGYAR NEMZETI LEVÉLTÁR HAJDÚ-BIHAR MEGYEI LEVÉLTÁRA
ÉSZAK-ALFÖLD FEJLŐDÉSÉÉRT EGYESÜLET
BALASSI FERENC KULTURÁLIS ÉS KÖZÖSSÉGTEREMTŐ EGYESÜLET

„INTERDISZCIPLINARITÁS A RÉGIÓKUTATÁSBAN XI.”

NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

„INTERDISCIPLINARY IN REGIONAL RESEARCH XI.”

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

ISBN 978-963-490-518-9

REZÜMÉKÖTET / ABSTRACT BOOK

DEBRECEN, 2023. JÚNIUS 2.

A KONFERENCIA HELYE /PLACE OF THE CONFERENCE:

DEBRECENI EGYETEM GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
4032 DEBRECEN, BÖSZÖRMÉNYI U. 138. TVK ÉPÜLET

A konferencia fővédnöke / The main patron of the conference:

Prof. Dr. Fenyves Veronika
dékán

Szerkesztette / Editors:

Prof. Dr. Dajnoki Krisztina

Dr. Filep Roland

Dr. Horváth Adrienn

Dr. Pierog Anita

A KONFERENCIA PROGRAMJA – PROGRAM OF THE CONFERENCE

8.00 REGISZTRÁCIÓ / REGISTRATION

9.00 MEGNYITÓ / WELCOME SPEECH (TVK104. terem)

Levezető elnök / Executive chairman: *Prof. Dr. Dajnoki Krisztina*, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar

A konferenciát megnyitja / The conference will be opened by:

Prof. Dr. Fenyves Veronika, egyetemi tanár, dékán, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar

Dr. Szálkai Tamás, főlevéltáros, Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltára

9.10 PLENÁRIS ÜLÉS / PLENARY SESSION (TVK104. terem)

9.10 The evolution of leadership and HRM practice in Serbia between 2008 and 2022

Dr. Agneš Slavić, egyetemi tanár, Újvidéki Egyetem, Közgazdasági Kar Szabadka

9.30 Komárno-Komárom: egy város, két ország, számtalan lehetőség

PhDr. Kahler Korcsmáros Enikő, PhD. egyetemi docens, oktatási dékánhelyettes, Selye János Egyetem, Gazdaságtudományi és Informatikai Kar

9.50 Verseny vagy együttműködés? - Debrecen és Nagyvárad közös múltja/jelene/jövője

Dr. Szilágyi Ferenc egyetemi docens, dékán, Partiumi Keresztény Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

10.10 Kávészünet / Coffee break

10.20 – 12.30 SZEKCIÓÜLÉSEK / SECTION MEETINGS

Párhuzamos előadások a TVK04, TVK05, TVK 12, TVK 101, TVK102, TVK109, TVK110, TVK104

12.35 EBÉD / LUNCH (Agrárétterem)

I. SZEKCIÓ: FENNTARTHATÓSÁG – SECTION I.: SUSTAINABILITY

Helyszín (Room): TVK109

Elnök (Chairman): Béresné dr. Mártha Bernadett, adjunktus (DE GTK)

Társelnök (Co-Chairman): Dr. Horváth Adrienn, adjunktus (DE GTK)

Titkár (Secretary): Márta Erik, doktorandusz (DE IKDI)

- 10.20 Béresné dr. Mártha Bernadett: Fenntartható versenyképességet befolyásoló tényezők Közép-Kelet-Európában
- 10.35 Tergel Tsumbuukhuu: The impact of the circular economy on economic growth in the EU countries
- 10.55 Sergio Garcia Torres: Potential use of a sustainability measuring tool
- 11.10 Maklári Eszter: A hagyományos meghajtással működő és a zöld rendszámmal rendelkező autók gazdasági összehasonlítása
- 11.25 Amalia Obusan: The State, the Market, and the Social Economy: Social Enterprise Sustainability of Agricultural Cooperatives in the Philippines
- 11.40 Khalfalla Maha: Prospecting of Nitrogen Fertiliser Effect on Elements in [Sorghum bicolor (L.) Moench] Grain Hybrids
- 11.55 Kovács Krisztina: Entomofágia avagy a rovarfogyasztás
- 12:10 Awaz Ismael: The Importance of Training and Development Programs in Promoting Sustainable Consumption Behavior
- 12.25 Nadia Helali: Uncovering the drivers of CO₂ emissions: an empirical analysis using panel data regression
- 12.40 Német Kevin: A hazai elektromobilitás vizsgálata – fókuszban Debrecen
- 12.55 *Kérdések, hozzászólások – Questions, comments*

II. SZEKCIÓ: INTERDISZCIPLINÁRIS – SECTION II.: INTERDISCIPLINARY

Helyszín (Room): TVK04

Elnök (Chairman): Prof Dr. Lácza Magdolna, professor emerita (DE EK)

Társelnök (Co-Chairman): Dr. Bagdi Róbert, főiskolai docens (DE GTK)

Titkár (Secretary): Czeily Tibor, doktorandusz (DE IKDI)

- 10.20 Prof. Dr. Lácza Magdolna: Alfa és Omega, két régiókból származó pénzügyminiszter a monarchiában: Lónyay Menyhért és Szende Pál
- 10.35 Dr. Bagdi Róbert: Érvék és ellenérvék az Észak-Alföld, mint régió kialakítására az 1970-es években
- 10.55 Pinczés Gyula: Közeli infravörös képelemzés a növényi fejlődésről
- 11.10 Szöör-Fülöp Luca: Lakáspiaci egyenlőtlenségek
- 11.25 Boros Henrietta Mónika: Az élelmiszeriparban rejlő neuromarketing potenciál: szisztematikus irodalmi áttekintés
- 11.40 Ambrocio Rainer Pier Paolo: Knowledge and attitude towards human monkeypox among high school students in the Philippines
- 11.55 Dr. Szilvássy Zoltán: Medical expert evidence in criminal proceedings
- 12.10 *Kérdések, hozzászólások – Questions, comments*

III. SZEKCIÓ: EMBERI ERŐFORRÁS MENEDZSMENT ÉS TURIZMUS – SECTION III.: HUMAN RESOURCE MANAGEMENT AND TOURISM

Helyszín (Room): TVK101

Elnök (Chairman): Dr. Kun András István, egyetemi docens (DE GTK)

Társelnök (Co-Chairman): Dr. Kotsis Ágnes, adjunktus (DE GTK)

Titkár (Secretary): Boros József, doktorandusz (DE IKDI)

- 10.20 Olvasztó Zsófia, Mándy Zsuzsanna: A tehetséges hallgatók TDK hajlandóságának vizsgálata
- 10.35 Boros József: Jövőbiztos készségek – Várhatóan mire lesz szükség a jövő munkahelyein?
- 10.55 Mazák Viktória Erzsébet: Munkaerőpiaci folyamatok és a társadalmi integráció a szakszervezetek stratégiaalkotásában
- 11.10 Pelyák Lejla: A munkavállalói elégedettséget és elkötelezettséget megalapozó tényezők feltárása
- 11.25 Dr. Perger Ádám: A katonai drónok felhasználásának igazolása humanitárius jogi szempontból
- 11.40 Dr. Perger Ádám: Az önvédelem jogának kérdésköre, különös tekintettel a katonai drónok alkalmazásának vonatkozásában
- 11.55 Molnár Anna Erzsébet: Kastélyok a modern korban: a Z generáció fogyasztói szokásainak hatása az örökségturisztikai attrakciók bemutatására
- 12.10 Nagy Fruzsina: Debrecen turizmusának és az abban megjelenő online marketing elemeknek a vizsgálata
- 12.25 Tőkészki Panna Lilla: Aquacinema Gyógy-és wellnessfürdő jegyárainak alakulása az elmúlt években
- 12:40 *Kérdések, hozzászólások – Questions, comments*

IV. SZEKCIÓ: GAZDASÁGI ÉS MUNKAJOG – SECTION IV.: ECONOMIC AND LABOUR LAW

Helyszín (Room): TVK05

Elnök (Chairman): Dr. Törő Emese Enikő, egyetemi docens (DE GTK)

Társelnök (Co-Chairman): Dr. Kőmíves Péter Miklós, adjunktus (DE GTK)

Titkár (Secretary): Fenyves László, tanársegéd (DE GTK)

- 10.20 Suad Mahameed: Legal challenges in teleworking contracts: the impact of teleworking on the criteria for concluding a contract
- 10.35 Oyedoyin Victoria Ajani: Economic growth and globalization nexus: case study of developing countries
- 10.55 Lama Allan Abusamra: Diplomatic Immunity
- 11.10 Aya Dabbas: Should countries protect migrant workers? The effect of migrant workers on the host country's economy
- 11.25 Danara Smail: The role of the Court of Justice of the European Union in the establishment and development of European Union Law
- 11.40 Stewart Ategeka: Trend analysis of uganda's coffee sector
- 11.55 Pella Sebestyén Márk: Egy mindenkiért, mindenki egyért? A versenyjog és a munkaerőpiac közötti kérdésekről és problémákról
- 12.10 *Kérdések, hozzászólások – Questions, comments*

V. SZEKCIÓ: INNOVÁCIÓ ÉS STRATÉGIAI MENEDZSMENT – SECTION V.: INNOVATION AND STRATEGIC MANAGEMENT

Helyszín (Room): TVK110

Elnök (Chairman): Dr. Csapó Zsolt, egyetemi docens (DE GTK)

Társelnök (Co-Chairman): Dr. Péntek Ádám, adjunktus (DE GTK)

Titkár (Secretary): Kovács Tünde-Zita, doktorandusz (DE IKDI)

- 10.20 Dr. Csapó Zsolt: A német piacra lépés elemzése a LESCANT modellen keresztül
- 10.35 Dr. Péntek Ádám: Mikro- és kisvállalkozások digitális felkészültsége és digitális érettségük támogatása egyedi fejlesztésű IKT eszközök segítségével
- 10.55 Kovács Tünde-Zita: A platform alapú, kereslet elv vezérelt vállalkozások ismertségének vizsgálata Magyarországon és Romániában
- 11.10 Dr. Tömöri Gergő: Humántőke beruházási döntéseket befolyásoló makrotényezők vizsgálata a gyógyszeriparban
- 11.25 Muhammad Anas Khalid: Strategic Market Plan for a Chosen company, case study “Apple”
- 11.40 Darnai Balázs: Egy innovatív érendkiegészítő prototípus funkcióérték-elemzése QFD és Kano-modell integrált alkalmazásával
- 11.55 Kovács Bence: Ipar 4.0 szemléletű tesztelés és validálás kialakításának hatásai az elektronikai gyártásban
- 12.10 Komen Boaz Chepserson: A Study on New Smart Cities in Sub Saharan Africa; Implementation and Challenges: A Case of Kenya, Rwanda and Nigeria
- 12.25 *Kérdések, hozzászólások – Questions, comments*

VI. SEKCIÓ: REGIONÁLIS GAZDASÁGTAN – SECTION VI.: REGIONAL ECONOMY

Helyszín (Room): TVK102

Elnök (Chairman): Dr. Darabos Éva, egyetemi docens (DE GTK)

Társelnök (Co-Chairman): Dr. Mondok Anita, főiskolai docens (DE GTK)

Titkár (Secretary): Szöllős-Tóth Andrea, doktorandusz (DE IKDI)

- 10.20 Dr. Darabos Éva: A turizmus-vendéglátás gazdaságban betöltött szerepe, a Covid-válság hatása néhány Észak-alföldi vállalat teljesítményére
- 10.35 Dr. Mondok Anita: Projektkataszter módszer alkalmazása a desztinációfejlesztésben
- 10.55 Szöllős-Tóth Andrea: Élet a Balatonnál turistákkal fűszerezve – felmérés a fogadóterületen élők körében
- 11.10 Balázs Dóra: Hajdú-Bihar és Bihar megyei települések virtuális térben való megjelenésének vizsgálata
- 11.25 Dr. Takács István: A regionális fejlesztések agrárszociológiai aspektusai
- 11.40 Dr. Nagy Tünde Orsolya: A vállalati versenyképesség egyes aspektusai
- 11.55 Dr. Buzás Ferenc: A haszonbérlet – mint vagyoni értékű jog – értéke
- 12.10 Gulyás Dávid János: Tisztességtelen banki gyakorlatok, avagy a működési kockázatkezelés elméleti és gyakorlati jelentősége napjainkban
- 12.25 Dr. Kiss Anita: A 2007-2008-as pénzügyi válság és a 2019-es Covid válság hatása a vállalatok értékteremtésére
- 12.40 *Kérdések, hozzászólások – Questions, comments*

VII. SZEKCIÓ: VEZETÉS, SZERVEZÉS, LOGISZTIKA – SECTION VII.: MANAGEMENT, ORGANISATION, LOGISTICS

Helyszín (Room): TVK12

Elnök (Chairman): Dr. Juhász Csilla, egyetemi docens (DE GTK)

Társelnök (Co-Chairman): Barizsné dr. Hadházi Edit, egyetemi docens (DE GTK)

Titkár (Secretary): Dr. Filep Roland, tanársegéd (DE GTK)

- 10.20 Dr. Juhász Csilla: A motiváció változása a régióban
- 10.35 Barizsné dr. Hadházi Edit: Etikus döntés hallgatói szemmel
- 10.55 Dr. Filep Roland: Balanced Scorecard dimenzióinak hatása a dolgozói elégedettségre
- 11.10 Esayas Degago Demissie: Leveraging employee engagement: investigating factors of engagement and their impact on predicting employee performance
- 11.25 Koroknay Zsuzsa: Sportszervezetek vezetése, ahogy a sportvezetők látják
- 11.40 Metszősy Gabriella – Faludi Tamás: Döntéstámogatási lehetőségek vizsgálata a zöld ellátási lánc koordinációját illetően
- 11.55 Kertész Zoltán: Az európaizálódó vasúti igazgatás hazai kihívásai
- 12.10 Dr. Szűcs Róbert Sándor: A Lidl a legolcsóbb – legalábbis a fogyasztók szerint
- 12.25 *Kérdések, hozzászólások – Questions, comments*

VIII. SZEKCIÓ: MUNKAERŐPIAC ÉS OKTATÁS – SECTION VIII.: LABOUR MARKET AND EDUCATION

Helyszín (Room): TVK104

Elnök (Chairman): Dr. Szilágyi Ferenc, egyetemi docens (Partiumi Keresztény Egyetem)

Társelnök (Co-Chairman): Dr. Gergely Éva, egyetemi docens (DE GTK)

Titkár (Secretary): Szondi Réka, tanársegéd (DE GTK)

- 10.20 Dr. Szilágyi Ferenc: A partiumi megyék munkaerőpiaci helyzetképe a jelenkori válságok fényében
- 10.35 Dr. Gergely Éva: Egy középiskolai tehetséggondozó program értékelése
- 10.55 Szondi Réka: Munkaerőpiaci kulcskompetenciák és a gazdaságtudományi végzettség kapcsolódása
- 11.10 Kapusi János: Az idegennyelvű földrajzoktatás jelentősége az észak-alföldi régió két tanítási nyelvű középiskolai programjaiban
- 11.25 Molnár Orsolya: Digitális eszközhasználat a Waldorf oktatást választó családok gyerekeinek életében
- 11.40 Vályogos Krisztina: Hajdú-Bihar vármegye végzős szakképző iskolásainak jövőtervei-
Reprezentatív tanulói kérdőíves vizsgálat eredményei alapján
- 11.55 Vaszi Emőke: A kiközösített gyerekek integrálása élménypedagógiai játékokkal
- 12.10 Nagy Cintia: „Az Értől az Oceánig” avagy a hátrányos helyzetű tanulók lemorzsolódásának problematikája
- 12.25 Kovács Evelin: Az agrárdigitalizáció munkaerővel szembeni elvárásainak változása
- 12.40 *Kérdések, hozzászólások – Questions, comments*

ÖSSZEFOGLALÓK / SUMMARIES

THE EVOLUTION OF LEADERSHIP AND HRM PRACTICE IN SERBIA BETWEEN 2009 AND 2022

Szerzők: Agneš Slavić, Nemanja Berber, Maja Strugar Jelača, Slobodan Marić

Modern leadership practice and HRM, as a management concept was underdeveloped in Serbian business environment until 2000. During the era of socialism the majority of organizations had authoritative leaders, while the personnel function had only administrative role for daily transactional activities. In the first decade of 21st century radical changes took part in Serbia: the fall of the former regime, transition to the market economy, and the entrance of the foreign capital. As a result of the economic changes and due to the entrance of multinational companies to Serbian labour market the principles of modern leadership practice and up-to-date techniques for talent acquisition, motivation and retention had been introduced. HRM function started to develop, and the HR experts finally got strategic role in Serbian companies. On the contrary, line managers stayed the most responsible for almost all decisions concerning the employee training, evolution and motivation. In 2008 and 2009 Serbian economy was largely threatened by the global economic crisis. Now Serbia, as other Central European countries are facing with the consequences of the COVID-19 pandemic, energy crisis and war in Ukraine. The nature of work, communication, and the work-life balanced had gone through radical changes.

The aim of this paper is to analyse the evolution of leadership and HRM practice in Serbia between 2008 and 2022 in the light of occurred economic changes and based on the analysis of the available literature and the data of three successive Cranet research rounds in 2008/10, 2014/15 and 2021/22. Cranet is a scientific network analysing the HR practice world-wide in regard to the results of questionnaire-based empirical researches conducted every 4-5 years. The Serbian Cranet sample in 2008 consisted of 50 organizations, in 2014/15 of 160, while in 2021/22 research period 106 organizations took place in the research, mainly those with more than 200 employees from private sector. The analysis of the obtained data was performed by SPSS program. In this paper authors will present the dominant leadership and communication styles in Serbia. Besides, the performance management process, the position of HR department, the existence of HRM strategy, and the primary decision-makers in Serbian organizations regarding HR activities will be analysed.

THE STATE, THE MARKET, AND THE SOCIAL ECONOMY: SOCIAL ENTERPRISE SUSTAINABILITY OF AGRICULTURAL COOPERATIVES IN THE PHILIPPINES

Szerző: Amalia Obusan

Introduction: Community organizing interventions on social enterprise sustainability is an effective yet challenging tool employed to help communities reach enterprise readiness. In the Philippines, community organizing, and enterprise-based community organizing are strategically applied to address poverty issues in the agricultural sector.

Aims: The aim of the research study is to assess the effectiveness of community organizing intervention on social enterprise sustainability based on different perceptions: state, market and agricultural cooperatives.

Methods: Focus Group Discussions (FGD) were conducted to agricultural cooperative with an existing enterprise that has been in operation for 5 years and above. Key Informant Interviews (KII) were also conducted with representatives from Four (4) selected government institutions and One (1) Federation of Cooperatives.

Results: The results of the qualitative transcripts and interviews show that the perception of the participants about social enterprise and entrepreneurial activities stem from the idea of mutual care and forging a strong sense of community since the participants are members of a cooperative.

Conclusions: Context specificity governs the analysis of the community-based social enterprise since the participants of the program provided the Department of Agrarian Reform in the Philippines are based in rural areas. The current study affirms that in nurturing empowerment in social enterprise, it is vital to consider the good organizational practices that include pledging, bridging, coaching,

accruing and peer bonding. These practices can reflect the local social entrepreneur values and worldviews in understanding the relational management style of a local social enterprise.

KNOWLEDGE AND ATTITUDE TOWARDS HUMAN MONKEYPOX AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE PHILIPPINES

Szerző: **Ambrocio Rainer Pier Paolo**

A steep and rapid rise in the number of human monkeypox (MPX) cases across the world has raised concerns. Now, it is crucial that information dissemination for the prevention of human MPX is established.

The research aims to determine the knowledge level of high school students in the Philippines on the essential information and preventive methods against human MPX, to identify the possible factors influencing the knowledge level, and to assess the attitude towards the current problem caused by human MPX.

In this qualitative, cross-sectional study a well-structured questionnaire was developed. The questionnaire included questions related to socio-demographic and economic background, attitudes toward monkeypox, and a validated knowledge test. The data collection was done on 9 December 2022.

A questionnaire was conducted to determine the level of basic knowledge of monkeypox disease among high school students. Results showed that 67% of the 691 student sample population knew that the disease affects not only males but also females, that hand sanitizers and face masks are important tools in preventing monkeypox, that skin rash is one of the symptoms of monkeypox, and that the first symptoms are similar to the flu. Additionally, 53.11% of the respondents agreed that monkeypox prevention and control measures are adequately available, and 41.82% had a negative feeling about the monkeypox virus. The attitudes of high school students towards human monkeypox disease are presented, with more than half of the sample population agreeing that traveling to monkeypox virus-infected countries is risky, that the global population is capable to control the epidemic, and that monkeypox will become a pandemic like the COVID-19.

This study assessed the knowledge level and attitudes of high school students toward human monkeypox disease. Results showed that students had insufficient knowledge of basic information, but had a positive attitude towards learning more on the subject. Media coverage had a huge impact on the prevention of monkeypox infections. Information drives educating the population about monkeypox is recommended to increase awareness and its prevention.

THE IMPORTANCE OF TRAINING AND DEVELOPMENT PROGRAMS IN PROMOTING SUSTAINABLE CONSUMPTION BEHAVIOR

Szerző: **Awaz Sh. Ismael**

The increasing awareness of the impact of human activities on the environment has led to a growing interest in sustainable consumption behavior. This research aims to identify the importance of training and development programs in HRM in promoting sustainable consumption behavior. The research problem has been formulated with several questions, most notably: Do organizational training and development programs impact sustainable consumption behavior? This study will focus on Systematic Literature Review of the importance of training and development programs in promoting sustainable consumption behavior. This research found that HRM can implement training and development programs focusing on sustainability to encourage sustainable behavior among employees. Such programs can include educating employees on sustainable consumption practices, promoting renewable energy sources, reducing waste, adopting a life cycle perspective, and accounting for equity dimensions. This paper will start with an introduction, and then there will be the methodology for answering the research question. After that, the literature review consists of training and development programs at HRM, sustainable consumption behavior,

and the role of training and development programs in promoting sustainable consumption behavior. After that, the results, discussions, and, finally, the conclusion will be presented.

SHOULD COUNTRIES PROTECT MIGRANT WORKERS? THE EFFECT OF MIGRANT WORKERS ON THE HOST COUNTRY'S ECONOMY

Szerző: Aya Dabbas

A migráns munkavállalók nap, mint nap rengeteg visszaéléssel szembesülnek, és nem részesülnek védelemben, mivel sok ország nem ratifikálta az ENSZ migráns munkavállalókról szóló egyezményét. Számos akadálya van annak, hogy az országok miért nem akarják aláírni az egyezményt, néhány politikai, jogi, néhány pedig pénzügyi akadályokkal kapcsolatos, mivel egyes országok negatívan tekintenek a migránsokra és teherként az ország gazdaságára, ezért nem szívesen gondolkodnak azon, hogy számos jogot kiterjesszenek rájuk az ezzel járó pénzügyi költségek miatt. Ennek az előadásnak az a célja, hogy rámutasson arra, hogy a migráns munkavállalók milyen hatással vannak a gazdaságra, és hogy ez pozitív vagy negatív hatás. Röviden tárgyalja és bemutatja a migráns munkavállalókról szóló egyezményt, annak ratifikációs státuszát, a ratifikáció előtt álló akadályokat, a pénzügyi terheket, mint a ratifikáció akadályát, majd megvitatja a migráns munkavállalók gazdaságra gyakorolt hatását.

ÉRVEK ÉS ELLENÉRVEK AZ ÉSZAK-ALFÖLD, MINT RÉGIÓ KIALAKÍTÁSÁRA AZ 1970-ES ÉVEKBEN

Szerző: Bagdi Róbert

Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása felértékelte és a mindennapok részévé tette a régiókat, ideértve a hozzájuk kötődő szervezeti struktúrát, a fejlesztési programokat, a felhasználható pénzügyi kereteket. A régiókat (NUTS2) hivatalosan a rendszerváltást követő évtizedben határoztak meg, azóta csupán annyi változás történt, hogy 2021. január 01-től Pest megye és Budapest különálló régiót alkot.

Magyarország területének kisebb részékre (de a megyéknél nagyobb) való tagolásának igénye nem a rendszerváltás követően, hanem már a II. világháborút követően megjelent. Az 1960-as évek elején – terjedelmes számítások eredményeként - a Településhálózat-fejlesztési tervben már konkrét javaslatok is születtek egy kilenc régióból álló struktúra megvalósítására. A tervek végül az asztalfiókban maradtak, mert az 1971-ben elfogadott Országos Településhálózat-fejlesztési Koncepció településhierarchiában gondolkodott.

A hivatalosan Szolnok, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár megyéknek hívott közigazgatási egységek egy régióba (Észak-Alföld néven) való tartozása az 1970-es évek elején került először a megvalósítás szakaszába. 1973 júliusában készült el az 52 oldalnyi terjedelmű Észak-Alföldi tervezési-gazdasági körzet hosszú távú területfejlesztési javaslata című dokumentum, amit a helyi tanácsokkal is véleményeztettek.

A MNL Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Levéltárában található forráshoz öt helyi szakértői véleményt csatoltak a vita után. Az előadás célja e hozzászólások ismertetése és rendszerezése, hiszen nemcsak támogató hozzászólások voltak. Ezek közül csak Gábor György a Megyei Tanács Építési, Közlekedési és Vízügyi Osztály vezetőjét idézve: „Indokoltnak tartjuk megjegyezni, hogy az anyag nem bizonyítja meggyőzően, hogy a három megye miért alkot egy tervezési-gazdasági körzetet. Nem mutat rá arra, hogy milyen megfontolásokból, milyen célszerűségi szempontok alapján alakították ki ezt a tervezési-gazdasági egységet. Az anyag jelenlegi felépítése érdekes módon elsősorban azt mutatja be, hogy körzet megyéi hogyan nem kapcsolódnak egymáshoz gazdasági és egyéb szempontból.”

HAJDÚ-BIHAR ÉS BIHAR MEGYEI TELEPÜLÉSEK VIRTUÁLIS TÉRBEN VALÓ MEGJELENÉSÉNEK VIZSGÁLATA

Szerző: **Balázs Dóra**

A virtuális tér az egyik legfontosabb csatornájává vált az információszerzésnek, a tájékoztatásnak és a kapcsolattartásnak. Az önkormányzatok, települések vezetői többfajta online csatornát használhatnak fel a lakosság, a gazdasági szereplők, a turisták vagy az érdeklődők naprakész értesítésére.

A kutatás során az került felmérésre, hogy mely települések rendelkeznek honlappal, Facebook oldallal, valamint a polgármesterek használják-e Facebook oldalt a hivatalos kommunikációhoz. A vizsgálatba Hajdú-Bihar megyéből az összes település, Bihar megyéből pedig a municípiumok, a városok és a 91 db község került bevonásra. A romániai települések magyar nyelvű elérhetősége is elemzésre került.

Az eredmények alapján Hajdú-Bihar megyében majdnem az összes település, Bihar megyében a municípiumok és a városok mindegyike rendelkezik honlappal, a községek nagytöbbségről pedig elmondható ez a tény. A román honlapok legnagyobb része, annak ellenére, hogy a településen nagyarányú a magyar lakosság, nem rendelkezik magyar nyelvű változattal.

ETIKUS DÖNTÉS HALLGATÓI SZEMMEL

Szerzők: **Barizsné Hadházi Edit, Horváth Adrienn**

Napjainkban egyre fontosabbá válik, hogy szervezeti közegben etikusan viselkedjünk. A gyakran olvasott és hallott társadalmi felelősségvállalás, fenntarthatóság, szervezeti polgári magatartás vagy etikus vezetés témakörei, fogalmai is mind erre utalnak. Ebből kifolyólag fontosnak tartjuk, hogy egyetemi hallgatók is megismerjék ezeket a fogalmakat és azt, hogy folyamatosan feltárjuk, kutassuk diákjaink etikai attitűdjeit, többféle aspektusból is. A vizsgálat irányulhat ezzel összefüggésben arra, hogy mint diákok mennyire viselkednek etikusan vagy akár arra is, hogyan ítélnék meg konkrét munkahelyi szituációkat etikai mércével.

Jelen kutatás egy konkrét döntési helyzet elé állította a hallgatókat, amely a megvesztegetéssel kapcsolatos attitűdjeiket vizsgálta.

A Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Karának hallgatóit (N=200 fő) 2023 februárjában kérdőíves kutatás során vizsgáltuk egy konkrét vezetői döntési szituációról.

A kutatás két aspektust vizsgált egyrészt azt, hogy a hallgató az adott szituációban hogyan döntene, másrészt azt, hogy szerintük egy átlagos mai hazai vezető hogyan döntene az adott szituációban.

A kutatás eredményei is igazolták az előzetes feltételezéseinket, miszerint a válaszadók nagyobb része nem tartózkodik a megvesztegetéstől, továbbá az is, hogy saját magunkat etikusabbnak ítéljük meg, mint az általunk átlagosnak tartott vezetőket. A kutatás eredményeivel a nemzetközi kutatások is összhangban állnak.

FENNTARTHATÓ VERSENYKÉPESSÉGET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK KÖZÉP-KELET-EURÓPÁBAN

Szerző: **Béresné Mártha Bernadett**

A nemzeti gazdaságpolitikai döntések meghatározó alaptényezője gazdaságuk versenyképességének fenntarthatósága. Napjainkban egy ország gazdasága a fenntartható növekedés, versenyképesség útjára akkor képes rálépni, illetve azon megmaradni, ha együttesen képes betartani a porteri alap gondolatot – amely szerint a termelékenység magas szintje nélkül sem egy ország, sem egy vállalat nem lehet versenyképes – és a Brundtland- jelentés – amely szerint a fejlődés akkor fenntartható, ha a jelen szükségletek kielégítésével nem veszélyezteti a jövő generációk szükségleteinek kielégíthetőségét – alap gondolatát. A globalizáció korában azonban – éppen a

gazdasági növekedés szinte bármi áron való túlhajtása és a rövid távú gondolkodásmód miatt – ezek a fundamentumok figyelembe vétele csorbát szenvedhet. Ezzel nemcsak a közeli jövő, de a hosszú távú gazdasági fejlődés alapjai is veszélybe kerülhetnek, és máris az adott ország bele ragadhat a közepes jövedelem fejlődési csapdájába. Tanulmányomban nemcsak az előbb említett fejlődési csapda jellemzőit ismertetem, hanem ennek elkerülését és/vagy az abból való kilábalást segítő tényezőit. Továbbá empirikus kutatáson alapuló, szakirodalmi szekunder kutatást végezve azt vizsgálom, hogy milyen tényezők befolyásolták a vizsgálatom alá vont 9 közép-kelet-európai ország fenntartható versenyképességét 10 év távlatában. Továbbá keresem azokat az alapvető tényezőket, amelyek figyelmen kívül hagyásával versenyképességi esélyei a jövőben romolhatnak. Úgy vélem, hogy a világban zajló események, és az azokra adandó nemzetek válaszreakciót alapjaiban meghatározza, hogy az adott ország éppen csak rövidtávon – tűzoltási jelleggel –, és/vagy hosszú távon, stratégiai szemüvegen keresztül vizsgálja meg fenntartható gazdálkodásának, versenyképességének alapjait. A GSCI-index komplexitásából adódóan összetevői világos és reális képet mutatnak be az országok versenyképességi helyzetéről. Egy biztos, a jövő teljesen más lesz, mint a múlt és a jelen. Az elmúlt pár év megtanított minden országot, hogy gazdaságát úgy kell irányítani, hogy az az állandó változásokra, bizonytalanságokra és a növekvő kockázatokra felkészült legyen bármikor. Ez azt jelenti, hogy a versenyképesség alapjait meghatározó tényezőket minden nemzetnek kiemelt fontossággal kell kezelnie, és mindemellett országának, gazdaságának ellenálló képességét, válságálló képességét erősítenie szükséges. Tanulmányom hétköznapi módon ismerteti a témát. Ajánlom éppen ezért mindazok számára, akik betekintést szeretnének kapni a fenntartható fejlődés regionális gazdasági vonatkozásaiba.

AZ ÉLELMISZERIPARBAN REJLŐ NEUROMARKETING POTENCIÁL: SZISZTEMATIKUS IRODALMI ÁTTEKINTÉS

Szerző: Boros Henrietta Mónika, Fehér András

A fogyasztók döntései gyakran nem racionális úton születnek, és ennek megértése kihívást jelent a kutatók és a marketingesek számára. A hagyományos kvantitatív kérdőívek nem elégségesek a mélyebb motivációk és attitűdök feltárására, így neuromarketing kutatásokhoz kell fordulnunk. A neurokutatás eszközeivel lehetőségünk van mélyebben megérteni a fogyasztók gondolkodását. Célunk egy olyan szisztematikus irodalmi áttekintés volt, amely összegzi az élelmiszeriparban végzett neuromarketing kutatások eredményeit és kiemeli az alkalmazási lehetőségeket.

Kutatásunk során szisztematikus irodalmi áttekintést alkalmaztunk, amely strukturáltan és átláthatóan elemezte a releváns szakirodalom eredményeit. A módszertan a PRISMA modellje alapján épült fel, így kritériumok meghatározása után strukturáltan tudtuk értékelni a találatokat. Az áttekintés rávilágított, hogy az elmúlt öt évben a legnépszerűbb neuromarketing eszköz a szemkamerás kutatás volt, amelyet gyakran kombináltak elektroencefalográfia, arcolvasás és kérdőív alkalmazásával. Emellett kiderült, hogy az élelmiszeriparban egyre gyakrabban alkalmazzák a neuromarketinget akár a hirdetések tartalmának meghatározására és a csomagolások kiválasztására.

Végül két lehetséges jövőbeli kutatási irányt határoztunk meg. Egyrészt megismerni a fogyasztók döntései mögött álló okokat, amelyhez különböző neuromarketing eszközöket, például hőtérképeket és adatelemzést tervezek használni. A másik irány pedig az élelmiszeripari vállalatok gondolkodásának megismerése, hogy felmérjük a neuromarketing eszközök használatának hajlandóságát.

JÖVŐBIZTOS KÉSZSÉGEK – VÁRHTÓAN MIRE LESZ SZÜKSÉG A JÖVŐ MUNKAHELYEIN?

Szerző: **Boros József**

A Mesterséges Intelligencia és a robotika fejlődésének köszönhetően számos magas szintű kognitív készség automatizálható, azonban különböző állásokat és munkaköröket eltérő mértékben érinthet a technológiai fejlődés. A magasan képzett szakmákat kevésbé fenyegeti az automatizálás veszélye, mivel ezek olyan készségeket és képességeket is igényelnek, amelyek továbbra is fontos szűk keresztmetszetei az automatizálásnak. Az OECD 2022-es eredményei szerint az automatizálás által leginkább veszélyeztetett munkakörök azonban nem fognak teljesen eltűnni, mivel az ezekben a foglalkozásokban szükséges készségeknek és képességeknek csak 18-27%-a automatizálható nagymértékben. Várhatóan inkább a munkaszervezést kell majd radikálisan átalakítani, és az ilyen munkakörökben dolgozóknak át kell majd képezniük magukat, mivel a technológiák számos feladatban felváltják a munkavállalókat.

Tanulmányomban célom az elmúlt évek szakirodalmi eredményei alapján összegezni azokat a legfontosabb készségeket, amelyek potenciálisan alkalmassá teszik a munkavállalókat a közeljövő – technológiai fejlődésből származó változatos – munkahelyi elvárásaira.

Vizsgálatom során a Scopus adatbázisában kulcsszavas keresést végeztem a jövő munkájának, munkahelyének, foglalkozásának, illetve a készségek, képességek, kompetenciák tekintetében. A keresési találatokat a 2021-2023 időszakra, az angol nyelvű folyóiratcikkekre, a gazdasági és üzleti területekre és releváns – a szerzők által cikkekhez társított – kulcsszavakra szűkítettem. Ezen cikkeken túl további releváns szakmai szervezetek (OECD, World Economic Forum) beszámoló anyagait is áttekintettem az említett időszakra. A feldolgozás során szempont volt a vizsgálatok földrajzi területi, regionális megkülönböztetése.

Eredményeim között kitérek az egyetemek és egyéb oktatási intézmények szerepére a negyedik ipari forradalom jelentette elvárások foglalkoztathatósági elvárásainak szempontjából, hogy a piaci elvárásoknak minél megfelelőbb készségek elsajátítását tudják biztosítani. Kiemelten ismertetem a vendéglátóiparban azonosított top 69 készséget és azok csoportosítását, továbbá a könyvelő szakemberekkel kapcsolatban azonosított 4 fontos készségcsoport elemeit. Ezen felül kitérek a vállalkozók oldaláról elvárhatónak tekintett jövőbiztos készségekre. Általánosságban ismertetem a soft skill-ek felértékelődését az elmúlt évek tudományos eredményei alapján.

Az összegyűjtött eredmények hasznos információként szolgálhatnak az egyéni humán tőke befektetési döntések, a szervezeti tréningek és akár az oktatási intézmények képzési keretrendszerének alakítása során is.

A HASZONBÉRLET - MINT VAGYONI ÉRTÉKŰ JOG - ÉRTÉKE

Szerzők: **Buzás Ferenc, Kiss Sándor, Szűcs István, Mező István, Cehla Béla**

A haszonbérlet, mint törvény által szabályozott jogügylet vagyoni értékű joggal bír, mely egy adott mezőgazdasági vállalkozás számára jövedelemtermelés lehetőségét teszi lehetővé.

Az üzleti gyakorlatban ezen vagyoni érték nem kerül megállapításra, a gazdálkodó vagyonába nem kerül beszámításra, valamint a cégek (kettős könyvvitelt vezető vállalkozások) esetében sem kerül kimutatásra a számviteli mérlegben.

A cikkben a szerzők a haszonbérlet vagyoni értékének meghatározására vonatkozó módszertani eljárásra tesznek javaslatot, mely a tőkehiányban szenvedő mezőgazdasági vállalkozások számára többletforrások bevonásához jelenthet biztonságos fedezeti háttérrel egy lehetséges hitelügylet során.

A NÉMET PIACRA LÉPÉS ELEMZÉSE A LESCANT MODELLEN KERESZTÜL

Szerzők: **Csapóné Riskó Tünde, Csapó Zsolt**

A nemzetközi piacra lépésnek különböző módzatai vannak, amely kezdődik a hagyományos exporttal, mely a legkisebb elköteleződéssel és legkevesebb kockázattal jár, bár hozzá kell tenni, hogy az exportnak is vannak különböző szintjei, amikor például a cég export tevékenysége csak eseti jellegű, vagy amikor tartósan el van köteleződve a külpiacon felé, és kizárólag exportra termel. Ebben az esetben az értékteremtés döntően az exportőr országban történik. További fokozatai a külpiacon megjelenésnek, amikor az értékteremtés döntően a fogadó ország(ok)ban történik, az együttműködés szorosságával összefüggésben, lehet licenc vagy franchise szerződés alapján megvalósuló működés a célpiacon, vagy legmagasabb fokozata, amikor a külföldi cég vállalkozást alapít a célpiac országában. Ez utóbbira tipikusan jó példa a német autógyártás (Audi, Mercedes Benz, BMW) magyarországi jelenléte. A nemzetközi piacra való kilépés során a kilépés módzatával összefüggésben számos kockázatot kell menedzselnünk (pénzügyi, kereskedelmi, politikai, ország, kulturális stb.).

Németország és a német piac Magyarország számára meghatározó. Külkereskedelmi forgalmunk közel 80%-a Németországgal zajlik. A termékcsoportokat tekintve a gépek és berendezések adják a döntő többséget. Németország a világ kereskedelmében mind export, mind import tekintetében az előkelő harmadik helyet foglalja el. Ennek következtében a német piacra kilépő magyar vállalkozásoknak figyelembe kell venni a német piac sajátosságait, beleértve a kulturális különbségeket is.

A német piac elemzéséhez a David A. Victor, a Michigani Egyetem professzora által kidolgozott LESCANT modellt használjuk fel. A LESCANT szó egy akroním, az alábbi angol szavak kezdő betűiből áll össze: Language (nyelv), Environment and Technology (környezet és technológia), Social Organisation (társadalmi szerveződés), Context (kontextus), Authority (hatalmi viszonyok), Nonverbal (nonverbális kommunikáció) és Time (idő koncepció). A modell segítséget nyújt a sikeres nemzetközi üzleti kommunikáció megvalósításához. A LESCANT modell felhasználásával megvizsgáljuk, hogy a magyar cégeknek hogyan kellene felkészülniük a sikeres német piaci megjelenésre.

THE ROLE OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION IN THE ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF EUROPEAN UNION LAW

Szerző: **Danara Smail**

The Court of Justice of the European Union, established over 60 years ago, occupies an important place in the legal system of the European Union. The special position of the Court of Justice was determined by the missions entrusted to it in ensuring compliance with the Law in the interpretation and application of the provisions of treaties. When created, the Court of Justice was entrusted with the task of ensuring a uniform interpretation and application of EU law on the territory of all EU states. The powers of the Court of Justice include:

- verification of the legality of acts of the institutions of the European Union;
- ensuring that Member States comply with their obligations under the Treaties;
- interpretation of European Union laws at the request of national courts and tribunals.

The Court of Justice of the European Union has made a significant contribution to the success of European integration and continues to play an important role in the development of the political and legal integration of the EU States. It is thanks to the Court of Justice that the legal system of EU States regulates not only relations between states or EU institutions, but also directly protects the interests of individuals. As a result of its activities, the Court of Justice has managed to ensure the high authority of its judicial decisions, which have become one of the most important sources of Law.

The emerging jurisprudence of the Court of Justice brings positive results to the participants in the integration process: the existence of a strong autonomous judiciary, endowed with the function of

monitoring the implementation at the national level of international obligations assumed by the EU states and their strict implementation. The EU Law, as interpreted by the Court of Justice, also empowers most domestic courts to play a more important role than they usually play at the domestic level. The Court of Justice also allowed various categories of participants in the proceedings, namely, individuals and legal entities, to obtain rights that they weren't entitled to. It can be concluded that court decisions stimulated the implementation of legal norms within the EU.

The Court of Justice plays an important role in the formation and development of EU Law, isolation and strengthening of the integrative legal order of the European States.

A TURIZMUS-VENDÉGLÁTÁS GAZDASÁGBAN BETÖLTÖTT SZEREPE, A COVID-VÁLSÁG HATÁSA NÉHÁNY ÉSZAK-ALFÖLDI VÁLLALAT TELJESÍTMÉNYÉRE

Szerzők: Darabos Éva, Nagy Tünde Orsolya

A turizmus-vendéglátás szektor, mint ökonómiai rendszer gazdasági hatásai részben általános jellegűek, megegyeznek a gazdaság más szektorára jellemző folyamatokkal, részben sajátos vonásokat, tulajdonságokat mutatnak. Ugyanakkor az ágazat jelentős húzóerőt jelent a makrogazdaságok számára, kedvező hatást gyakorolva a gazdaság különböző területeire, egyebek között a foglalkoztatásra. Magyarországon a turizmus az elmúlt 2 évtizedben folyamatos fejlődésen ment keresztül, ami elsősorban társadalmi-gazdasági szerepének megerősödésében mutatkozik meg. A hazai turizmus teljesítményét továbbra is erős területi és szezonális koncentráció jellemzi. A tanulmány az aktuális statisztikai adatok elemzése alapján az ágazatra vonatkozó jellemzőket fogalmazza meg: a GDP régiók szerinti megoszlása, szálláshely-vendéglátás részesedése a GDP-ből, kereskedelmi szálláshelyek szállásdíj bevételei, kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalmának régiókénti megoszlása stb., rámutatva a regionális sajátosságokra. A vizsgált időszak – 2008-2021. évek – adatait elemezve azt tapasztalhatjuk, hogy Magyarországon 2010 után megindult némi növekedés a foglalkoztatás és a bruttó átlagkereset tekintetében, de még mindig elmaradt a 2005-ben megfogalmazott céloktól. A nemzetközi trendeknek megfelelően a hazai turisztikai folyamatok 2019-re több területen is kedvezően alakultak (pl. vendégéjszakák száma), elérték vagy meghaladták a válság előtti szintet, az ágazat növekedése összességében meghaladta a nemzetgazdasági átlagot. A szektor teljesítményét azonban jelentősen befolyásolta a Covid-19 okozta drasztikus visszaesés és a 2022-ben kirobbant háborús helyzet is. Megvizsgálunk néhány észak-alföldi, turizmus-vendéglátás területén működő vállalat teljesítményét az éves számviteli beszámolók adatai alapján, illetve összehasonlítjuk országos adatokkal.

EGY INNOVATÍV ÉTRENDKIEGÉSZÍTŐ PROTOTÍPUS FUNKCIÓÉRTÉK-ELEMZÉSE QFD ÉS KANO- MODELL INTEGRÁLT ALKALMAZÁSÁVAL

Szerzők: Darnai Balázs, Kotsis Ágnes

Jelen tanulmányban a Debreceni Egyetem kutatói által végzett K+F eredményeként létrejött innovatív étrendkiegészítő prototípus funkcióérték-elemzését eredményét mutatjuk be, QFD és KANO-modell integrált alkalmazásával. A vevői elvárások és igények KANO-modell szerinti elemzésével kiválasztásra kerültek a fogyasztók értékítélete alapján legmeghatározóbb termékfunkciók. Az étrendkiegészítők, valamint akár a funkcionális élelmiszerek új termékfejlesztése során a Modell alkalmazása hatékony erőforrás-elosztáshoz vezethet, és fejlesztheti termékeket, azáltal, hogy kielégíti a fogyasztói igényeket, amivel növelheti a fogyasztók vásárlási szándékát. A Guilford-féle páronkénti összehasonlítás elvégzésével láthatóvá vált, hogy a fogyasztók egyértelműen három funkciót preferálnak a vizsgált termékjellemzők közül. Ezek közül érdekes, hogy a szavatolt biztonság (E2) valamint a kizárólag természetes összetevők (E10) alkalmazása fontosabb funkció a vevők számára, mint az a hatásosság (szellemi frissesség (E1)) amelyre eredetileg a terméket előállították, igaz csak kis mértékben. A páros összehasonlítás emellett konzekvensen hasonló

eredményt mutat a KANO elemzéshez, hiszen a fizikai jellemzők (E5-E7) valamint érdekes módon az Debreceni Egyetem brand-jének (E11), márkájának megjelenése a terméken nem fontos a válaszadók számára. A funkcióérték-elemzés révén kiválóan látható, hogy a vevői preferenciasorrendjében a csak természetes összetevők (E4) valamint a szavatoltan biztonságos (E2) funkciók szerepelnek a legnagyobb súllyal. A fogyasztók emellett fontosnak ítélik azt a jellemzőt, hogy a Debreceni Egyetem tudományos hátterén (E3) jött létre a termék, azonban nem szabad az előállítás során megfedkezni a termék áráról sem. A QFD alkalmazásának óriási előnye a megszokott tervezési módszerekkel szemben a kommunikáció és a csoportmunka, a marketing, a tervezés, a beszerzés és a gyártás szakemberei között. Az analízis segít a vevő elégedetlenségének okát megkeresni és egy nagyon hasznos eszköz lehet a felső vezetés számára a termék minőségének versenyképességi elemzésében. A minőségjavítás mellett a legfontosabb eredmény az, hogy az új termék fejlesztéséhez szükséges időt csökkenthetjük. Emellett lehetővé teszi az új tervezési elképzelések és a koncepciók hatásának szimulálását és hozzásegíti a szervezetet ahhoz, hogy rövidebb idő alatt tudjon egy termékkel a piacon megjeleníteni versenylőnyt szerezve ezáltal a konkurenciával szemben.

LEVERAGING EMPLOYEE ENGAGEMENT: INVESTIGATING FACTORS OF ENGAGEMENT AND THEIR IMPACT ON PREDICTING EMPLOYEE PERFORMANCE

Szerzők: Esayas Degago Demissie, Molnár Edina

Employee engagement is a key focus for any organization to gain a competitive advantage, so employee engagement is the best tool to achieve this. In fact, employee engagement is considered to be the most commanding factor in measuring the strength of an organization and its orientation of superior performance towards goal achievement. The study aims in assessing those factors that accounted for employee engagement and the predictive ability of engagement on employee job performance the case of Dashen bank S.C. West Addis Ababa district, Ethiopia. The study adopted employee engagement sphere suggested the possibilities of determining factors that predict employee engagement and its effects on job performance developed by Kahn's (1990) and Maslach et al.'s (2001). Employee engagement is identified as how much employees invest their cognitive, emotional, and behavioral energies into positive organizational outcomes. The engaged employees' manifestation is a deep passion, intense involvement, greater commitment, enthusiasm, great energy, dedication and absorption. In achieving the objective, the research has used quantitative data and implemented both the descriptive and explanatory methods of study. A sample of respondents is drawn randomly and the required data is obtained. Primary data is the sole source which is collected through a well-constructed Likert scale questionnaire. Correlation and multiple regressions have been used. The findings demonstrated that the factors greatly used to form employee work engagement, and the relative strength of each driver, are likely to vary in determining the level of engagement. Consequently, the study concluded that employee engagement significantly and positively influences employee job Performance. It is important for employers to give special care to their employee's emotional and financial health and treat them as individuals, to have regular communication with them whether by showing compassion on personal issues or providing support whenever needed, and that is all under the long term strategy of keeping employees attached to their work.

EGY KÖZÉPISKOLAI TEHETSÉGGONDOZÓ PROGRAM ÉRTÉKELÉSE

Szerzők: **Faragó Gábor, Gergely Éva**

A kutatás egy Hajdú-Bihar megyében található középiskola tehetséggondozó programjának értékelésére terjed ki. Az Arany János Tehetséggondozó Program (AJTP) értékelését végeztük el és az ezzel kapcsolatos eredményeket mutatja be. Érdeemesnek tartjuk feltárni azt, hogy a program létrehozásával támogatni kívánt célközönség (tehetséges, de hátrányos helyzetben lévő kistélepülésekről származó gyerekek) hogyan látja a program megvalósulásának egyes elemeit, illetve válaszaikból következtetéseket levonni a program egészére vonatkozóan.

Tekintettel arra, hogy a program már bő két évtizede működik, fontosnak tartottuk megkérdezni mind a jelenleg, a program keretein belül tanulókat, mind, a már elmúlt 20 évben végzetteket is. Lényegében arra kerestük a választ, hogy az érintettek véleményén keresztül sikeresnek mondható-e a program, valóban a tehetségek felkarolását célozza-e, mennyire dominál a felvételnél a hátrányos helyzet, illetve hogyan gondolkoznak az AJTP-s diákok a felsőoktatás, és karrierelképzelés kapcsán tekintettel arra, hogy a program a felsőoktatás részére hivatott elsősorban felkészíteni a diákjait, illetve közvetett módon megalapozza a munkaerőpiaci orientálódást is.

A vizsgálatokhoz kérdőíves módszer került alkalmazásra, tekintettel a megkérdezettek magas számára. Saját készítésű kérdőíveket alkalmaztunk mindkét csoportban (Google Forms platform), az egyik a jelenlegi AJTP tanulmányokat folytató diákok részére a vizsgált gimnáziumban (programkoordinátor által megküldve részükre), a másik a végzett diákoknak internetes közösségi felületen lett eljuttatva.

A kérdőívek az általános azonosító adatokon túl a tanulmányi szintekre, a programmal kapcsolatos elégedettségre, a program specifikumaival kapcsolatos elégedettségre, a gimnáziumi tanulmányokat követő időszakra irányuló kérdésekből tevődik össze. Céljaink között szerepelt továbbá fejlesztési javaslatok megismerése, összegyűjtése.

A vizsgálat legfőbb következtetései többek között, hogy szükséges egy modern nyomon követési rendszer felállítása, mely alapja lehet többek között a program országos és átfogó értékelésének, az intézmények és pedagógusok szorosabb együttműködésnek. Szükséges lehet a tanórán kívüli foglalkozások tematikájának átgondolása. Célszerű lenne nagyobb hangsúlyt fektetni a jelenlegi diákok elégedettségi szintjének folyamatos vizsgálatára, illetve a programban részt vevő pedagógusok motivációjának feltérképezésére. Az Arany János Tehetséggondozó Program bő két évtizedes működésével rendkívül hasznos része az ország oktatási rendszerének. Megállapítható ugyanakkor az is, hogy mint minden rendszer, ez is igényli az időszakos felülvizsgálatot annak céljából, hogy az elért eredményekre, erősségekre alapozva még hatékonyabb működést lehessen tovább vinni a kijelölt fejlődési célok mentén.

BALANCED SCORECARD DIMENZIÓINAK HATÁSA A DOLGOZÓI ELÉGEDETTSÉGRE

Szerzők: **Filep Roland, Barizsné Hadházi Edit**

Az emberi munkaerő az utóbbi évtizedekben egyre inkább felértékelődik, ezért a dolgozók elégedettsége különösen foglalkoztatja a kutatókat és a gyakorlati élet szereplőit egyaránt, így napjainkban is igen aktuális kérdéskört jelent ennek a területnek a vizsgálata. Megjelent annak az igénye, hogy a vezető az olyan múlt-orientált mutatók használata mellett, mint az árbevétel és a profit, sokkal szélesebb képet kapjon a szervezet teljesítményéről. A Balanced Scorecard (továbbiakban: BSC) összetett mutatószámrendszer alkalmazásával a vezetők már nem csupán a múlt-orientált mutatókra hagyatkoznak. A jelen-orientált mutatókkal, mint a vevői/dolgozói elégedettség, a tanulás és a munkafolyamatok optimalizáltsága, valamint a jövő-orientáltakkal, mint a fejlődés igénye és a változásoképesség, teljesebbé válik a szervezet elemzése. A dolgozói elégedettség tehát a BSC mutatószámrendszerben is fontos dimenzióként jelenik meg. Célul tűztük ki a dolgozói elégedettség és a BSC egyéb dimenziói közötti összefüggés vizsgálatát regresszió analízis végrehajtásával. Kérdőíves primer kutatást végeztünk az észak-alföldi régió KKV kategóriába tartozó szervezetek körében. A vevői elégedettség mellett olyan, ugyancsak jelen orientált mutatók kerültek be a

regressziós modellbe, mint a tanulás és a munkafolyamatok optimalizáltsága. Az eredmények alapján tehát a vezetőknek nem elégséges az értékesítés volumenére és a nyereség nagyságára figyelni, a múltból alkotott kép mellett indokolt a jelenbeli vevői elégedettségre, a szervezetnél működő munkafolyamatokra, valamint a folyamatos tanulásra is hangsúlyt helyezni, hogy a dolgozók elégedettek legyenek, amely a megtartásukra és a bevonásukra is pozitív hatást gyakorolhat.

TISZTESSÉGTELEN BANKI GYAKORLATOK, AVAGY A MŰKÖDÉSI KOCKÁZATKEZELÉS ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI JELENTŐSÉGE NAPJAINKBAN.

Szerző: **Gulyás Dávid János**

Manapság a banki működési kockázatok, azon belül is különösképp az üzletviteli kockázatok azonosítása, kezelése egyre hangsúlyosabb szerepet kap a kockázatkezelésen belül. A 2008-as pénzügyi válság és részben ehhez kapcsolódva a magyar devizahitel-válság is rámutatott ennek jelentőségére. Mindkét válság kirobbanásáért felelőssé tehetőek többek között a tisztességtelen banki gyakorlatok, a fair bankolás elvének figyelmen kívül hagyása.

A kutatásom során arra keresem a választ, hogy mennyiben tekinthető tisztességtelen banki gyakorlatnak az, hogy a bankok ügyfeleikre számos olyan pénzügyi terméket, például biztosításokat, folyószámla hitel kereteket erőltetnek rá, amire egyáltalán nincs szükségük. Azt is vizsgálom, hogy az ügyfelek milyen mértékben vannak tudatában annak, hogy milyen kapcsolt termékeket vesznek igénybe, s mit jelent ez rájuk nézve kockázatvállalási szempontból.

Kutatásom több részből épül fel. Elsőként működési kockázatokat definiálom, felvázolom a ma hatályos működési kockázatkezelési szabályozást, s annak kialakulását is áttekintem. Majd közelítve központi témánkhoz meghatározom az üzletviteli kockázat fogalmát, s elhelyezem azt a működési kockázatkezelési keretrendszeren belül. Ezt követően Magyarországra fókuszálva a devizahitel-válság kialakulásában szerepet játszó értékesítői, kereskedelmi banki gyakorlatokat vizsgálom, különös tekintettel a felmerülő üzletviteli kockázatokra vonatkozóan. Lehatárolom, mi minősülhet tisztességtelen banki gyakorlatnak, hogyan valósulhat meg a fair bankolás. Elméleti áttekintésem végén számba veszem, hogy miért problémásak a mai magyar pénzintézetek által árusított kapcsolt termékeknek, s, hogy az információs asszimetria hogyan ver éket a bank és az ügyfél közé.

Primer kutatást is folytatok dolgozatom elkészítése során. Egy online kérdőív segítségével a magyar felnőtt lakosság folyószámla konstrukciók közti választását vizsgálom. Az eredményeket statisztikai módszerek segítségével elemzem.

A MOTIVÁCIÓ VÁLTOZÁSA A RÉGIÓBAN

Szerző: **Juhász Csilla**

A motiváció mindig is a vezető és vezetett kapcsolatának kitüntetett, meghatározó helyét foglalta el. A szervezeti hatékonyság befolyásolója volt mindig is a motiváció. A vezetők mindent megtettek azért, hogy a vezetettek a teljesítményük maximumát hozzák ki magukból az adott körülmények között. Ahogy az idők, a különféle (gazdasági, politikai, egészségügyi, stb) körülmények változnak, változtak úgy változik a hatékonynak talált motivációs lehetőségek tárháza is világunkban. Az előadásomban arra keresem, és remélem megtalálom a választ, hogy az elmúlt 25-30 évben milyen módon változott meg a motivációs gyakorlat, hogyan ösztönöznek manapság a vezetők, és mivel ösztönözhetőek a vezetettek? Lehet-e van-e regionális különbség a motivációs gyakorlatban?

AZ IDEGENNYELVŰ FÖLDRAJZOKTATÁS JELENTŐSÉGE AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ KÉT TANÍTÁSI NYELVŰ KÖZÉPISKOLAI PROGRAMJAIBAN

Szerző: Kapusi János

Hazánk középiskoláiban a két tanítási nyelvű oktatás különböző formáinak jelentős tradíciói vannak. Több mint 120 intézmény ajánl két tanítási nyelvű, nemzetiségi és nemzetközi tanrendű programokat 11 idegen nyelven. A programok népszerűsége ugyan jól ismert, de az eredményességüket megalapozó idegennyelvű tantárgyoktatás eredményei meglehetősen kevés figyelmet kapnak. Szinte alig készülnek kutatások és publikációk ebben a témakörben, azok is jellemzően nyelvpedagógiai – és nem oktatásföldrajzi vagy tantárgypedagógiai – szempontból vizsgálják a tanárok munkáját és az iskolák eredményességét.

Az idegennyelvű földrajzoktatás hozzáadott értéke – számos egyéb mellett – a földrajzi ismeretek állandó aktualitásában és a nyelvi tartalom változatosságában rejlik, hozzásegítve a diákokat a magas szintű, gyakorlatban is remekül hasznosítható nyelvtudás megszerzéséhez. Nem véletlen tehát, hogy a célnyelvű földrajzoktatás mindhárom fent említett képzési formában igen gyakori, mint ahogy az sem meglepő, hogy a földrajz – a tantárgy presztízsének látványos csökkenése ellenére – idegen nyelven is a legnépszerűbb választható érettségi tantárgynak számít. Bár a két tanítási nyelvű gimnáziumi képzésekben is jellemző a földrajz idegen nyelven való tanítása, de a turisztikai és közgazdasági profilú technikumi képzésekben talán még hangsúlyosabb is ennek a tárgynak a szerepe, hiszen az ágazathoz kapcsolódó szakmai ismeretek között is kisebb-nagyobb arányban megjelennek a földrajzi tartalmak.

Az észak-alföldi régió iskolaközpontjaiban is évtizedes hagyományokkal rendelkező, jellemzően két tanítási nyelvű gimnáziumi és technikumi programok működnek, de Debrecen a nemzetközi tanrendű oktatás terén is több intézmény képviseli. Bár az utóbbi évtizedek gazdasági és oktatáspolitikai változásai folyamatos újratervezésre és megújulásra készítetik az iskolákat, a kétnyelvűséget képviselő programok népszerűsége töretlen, az idegennyelvű tantárgyoktatás pedig hatékonyan fejleszti a fiatalok nyelvtudását, ezzel növeli munkaerőpiaci értéküket és bővíti továbbtanulási lehetőségeiket.

Az előadásban a földrajz idegen nyelven történő tanításának-tanulásának jelentőségét kívánom bemutatni gyakorló tanári és kutatói szemszögből, egy készülőben lévő doktori disszertáció részkutatásának eredményein és tanulságain keresztül, az észak-alföldi régió középfokú oktatási intézményeinek példáján.

AZ EURÓPAIZÁLÓDÓ VASÚTI IGAZGATÁS HAZAI KIHÍVÁSAI

Szerző: Kertész Zoltán

Dolgozatom elsődleges célja annak áttekintése és értékelése, hogy (a változó nemzetközi környezetben) a hatósági szerepek milyen változását idézik elő az egységes európai vasúti térség kialakítása során meghozott új (játék) szabályok, valamint ezek hogyan alakítják az együttműködést a tagországok nemzeti hatóságai és az Európai Unió Vasúti Ügynöksége között. A vasúti igazgatás aktuális helyzetének bemutatását követően választ kívánok találni arra a kérdésre, hogy a közlekedési hatóság és a vasútvállalatok előtt álló - a hatályos jog- és szabályanyagot néhol gyökeresen átíró, a túlszabályozást csökkenteni igyekvő - rendelkezések között hogyan lehet előremutató, egységes vasúti közlekedést realizálni.

Szilárd meggyőződésem az, hogy ahhoz, hogy a vasút újra versenyképes közlekedési mód lehessen, egységes szemléletre van szükség, amit összefoglaló módon ismertettek a négy vasúti csomag, mint európai, közös igazgatási szabályozás kapcsán. Különös hangsúlyt kapnak munkámban a negyedik vasúti csomag műszaki pillérét jelentő irányelvek és ezek hozadékaként a hazai vasúti igazgatást érintő változások, hiszen a vasúttal foglalkozó szakigazgatási kérdések jelentős része ezekkel áll összefüggésben.

Tudományos diákköri dolgozatomban rögzítem, hogy az új szabályok más mozgásteret engednek a nemzeti hatóságoknak, de ezt nem feltétlenül öncélúan, hanem az egységes működés érdekében

teszik. Véleményem szerint az új keretek közötti szoros együttműködésre van szükség, a tagállami hatáskörben maradó feladatok esetén pedig arra kell törekedni, hogy a hazai eljárások is illeszkedjenek a közös „játéktérbe” és csak a szükséges mennyiségű szabályozás kerüljön alkalmazásra. Ez megkerülhetetlen, hiszen a fejlődés, a közös gondolkodás szerelvénye is ebbe az irányba tart.

PROSPECTING OF NITROGEN FERTILISER EFFECT ON ELEMENTS IN [SORGHUM BICOLOR (L.) MOENCH] GRAIN HYBRIDS

Szerzők: **Khalfalla Maha, László Zsombik, Zoltan Győri**

Climate change has caused increased interest in sorghum cultivation in the EU, resulting in weather conditions that affect seed germination, plant development, pollination, and harvesting, leading to production and income losses. The study was conducted at the University of Debrecen Research Institutes and Study Farm Karcag Research Institute in Hungary Six hybrids were selected for the following detailed study and exhibited varying colours, ranging from red to brown to white, namely Alföldi 1, Zádor, ES Albanus, Albita, and Farmsugro 180. ES Föehn (Lidea Seeds) was used as the reference hybrid. To investigate the macro- and microelement concentrations in the respective hybrids, 17 minerals were analyzed using ICP-OES technology. For the recent study, 10 elements were selected: N, P, K, S, Ca, Mg, Na, Fe, Zn, and Sr. Treatment included a control without applied fertilizer. The treatment of applied nitrogen fertilizer was managed using 60 kg/ha of calcic ammonium nitrate fertilizer in the experimental field. The results indicated differences in element concentrations based on the treatment and hybrids within each group. For instance, Zádor had the highest concentration of microelements, including N (15.9 mg/kg), P (2869 mg/kg), K (5040 mg/kg), Ca (473 mg/kg), and Zn (23 mg/kg). Most examined groups showed a significant p-value < 0.05 based on the variance of non-parametric data for the elements N, P, K, S, Ca, Mg, Na, Fe, Zn, and Sr. Therefore, we concluded that nitrogen fertilizer had a positive impact on the elements' interactions and accumulation in different sorghum grain hybrids. We recommend N fertilizer application to maintain the nutritional elements in sorghum grains. Both fertilizer and hybrids were essential factors in the response of the macro- and microelements in sorghum grains. In addition, the hybrids' maturation rates highlighted the variation in hybrid criteria regarding the accumulation of macro- and microelements in sorghum grains. Additional research and elemental analysis interventions may maximize these essential cereal grains' production and nutritional value, promoting food security and sustainable agriculture.

STRATEGIC MARKET PLAN FOR A CHOSEN COMPANY, CASE STUDY “APPLE”

Szerző: **Khalid Muhammad Anas**

This thesis is an exciting exploration of the world's first multi-trillion-dollar company, Apple Inc. With a market capitalization that exceeds the GDP of many countries, Apple has become a household name, with its products becoming an integral part of our daily lives. By studying Apple's market position, strategic planning, and digital marketing strategies, businesses can gain valuable insights into the organizational DNA that has contributed to its success. The thesis delves into various research methodologies, employing tools such as the Internal Factor Evaluation (IFE) matrix, External Factor Evaluation (EFE) matrix, SWOT analysis, and TOWS analysis to comprehensively understand Apple's market position. It analyzes Apple's mission and vision statements, identifies the company's strengths, weaknesses, opportunities, and threats, and examines the competitive landscape and digital marketing insights. This research not only provides valuable lessons for businesses aiming to thrive in the tech industry, but it also offers feedback for Apple to enhance its competitive advantage. The recommendations and insights derived from the study can help businesses refine their strategic market planning, strengthen their brand image, and effectively navigate the dynamic tech landscape. In conclusion, this thesis serves as a roadmap for success in the tech industry, with Apple as a prime

example. It offers a captivating exploration of Apple's strategies, shedding light on the keys to its unparalleled success. By delving into this thesis, businesses can gain valuable insights into successful strategies and approaches, enabling them to make informed decisions and achieve their own triumphs in the ever-evolving world of technology.

A 2007-2008-AS PÉNZÜGYI VÁLSÁG ÉS A 2019-ES COVID VÁLSÁG HATÁSA A VÁLLALATOK ÉRTÉKTEREMTÉSÉRE

Szerző: **Kiss Anita**

Az előadás a vállalati értékteremtés folyamatára és az értékteremtő tényezőkre összpontosít. A fő cél a vállalat értékteremtő tényezőinek az azonosítása és a csoportosítása. Mindezekon túl a másik fontos cél annak vizsgálata, hogy a 2007-2008-as globális pénzügyi válság és a COVID-19 válság hatásait a vállalati értékre bemutassa. Az előadás a következő felépítést követi. Az első rész illusztrálja az értékteremtési láncot, az elsődleges és másodlagos tevékenységek azonosításával. A második rész a kulcs értékteremtőket kategorizálja, melyet a későbbi modell is használ. A harmadik részben a 2007-2008-os globális gazdasági válság kerül ismertetésre, annak okai, legfontosabb eseményei, pénzügyi vonatkozásai. A negyedik szerkezeti egységben a COVID-19 válság, annak utóhatásai vázolódnak fel. Az ötödik a módszertani, az empirikus rész, amely az adatbázis bemutatásával kezdődik, majd a panel regressziós modellen végzett vizsgálatokkal, azok eredményeinek ismertetésével folytatódik. Végül az utolsó, a befejező részben a következtetések kerülnek megfogalmazásra. Az általam feldolgozott irodalmak és az elvégzett empirikus elemzések eredményei arra engednek következtetni, hogy a 2008-as év, valamint a 2020-as év is egyaránt a válság évének tekinthető.

A STUDY ON NEW SMART CITIES IN SUB SAHARAN AFRICA; IMPLEMENTATION AND CHALLENGES: A CASE OF KENYA, RWANDA AND NIGERIA

Szerző: **Komen Boaz Chepsergon**

Smart City concepts are becoming popular in sustainability of cities hence there has been a great advocacy for their adoption. In Sub-Saharan Africa, new smart cities have also been developed with unique implementation approaches and challenges. The statement of problem for this study therefore; is the implementation strategies and challenges facing new Smart Cities in Sub-Saharan Africa. Descriptive survey design and analysis of maps was used to achieve the research objectives. Analysis of maps shows that they share similar characteristics: Greenfield development, satellite cities, well connected road network, adoption of technology and development still on progress. Questionnaires received from 22 respondents from the four new Smart cities in Sub-Saharan Africa: Kigali Innovation City in Rwanda 18.2%, Konza City 40.9% and Tatu City 18.2% in Kenya and Eko Atlantic City 18.2% in Nigeria were analyzed. Smart City concepts are moderately implemented in new Smart Cities in Sub-Saharan Africa. Smart people is the most implemented concept at 3.86/5 or 77.2%, Smart Environment at 3.64/5 or 72.8%, Smart Living at 3.59/5 or 71.8%, Smart Governance at 3.32/5 at 6.64%, Smart mobility is at 3.18/5 or 63.6% and the least being Smart Economy at 2.91/5 or 58.2%. All the cities ranked Moderate (good) in implementation of smart city concepts where Kigali Innovation City at 3.9/5 or 78%, Tatu City and Eko Atlantic City at 3.4/5 or 68% and Konza City at 3.2/5 or 64%. This shows that there is more potential of growth to achieve the optimum benefits of Smart cities. Major challenges facing implementation of smart city concepts: highest is inadequate infrastructure finance at 4.27, stalling of projects at 3.91, Urban Congestion at 3.32, Segregation of social services, utilities does not meet all citizen needs 3.0 and the least is disputes at 2.77. The study further developed an implementation framework that can be followed towards achieving smart cities in Sub-Saharan Africa. The following solutions were suggested: Home-grown solutions approach:

There is a necessity to solve the problems using smart city solutions which are home grown to solve local problems. There is a necessity to benchmark from developed nations in order to borrow some solutions which can be modified to solve the problems in Smart Cities in Sub-Saharan Africa, Citizen oriented approach/ cities for all and Periodic Monitoring and Evaluation.

SPORTSZERVEZETEK VEZETÉSE, AHOGY A SPORTVEZETŐK LÁTJÁK

Szerzők: **Koroknay Zsuzsa, Bácsné Bába Éva**

A sport dinamikusan változó környezettel rendelkezik, mely során a szervezetek alkalmazkodási képessége kiemelt fontosságú. A vezetők kezében van a kulcs, hogy ezen gyorsan változó környezetre, hogyan is reagálnak. A vezetők különböző külső és belső információkat értékelnek és döntenek arról, hogy milyen válaszreakciót adnak szervezeti szinten. Kutatásunk során ezen kulcsfontosságú szereplők feladatait, vezetési stílusát és készségeit kívántuk felmérni, differenciálva szervezeti forma és vezetői szint szerint. Jelen tanulmányban 25 vezetővel készített interjú anyagát összegeztük, melynek fókuszában a vezetői készségek és feladatok voltak, kiegészülve a szervezeti jellemzőkkel. Vizsgáltuk továbbá a menedzsment és leadership elemek közötti különbségeket, melyek első eredményeink alapján egyaránt fontosnak bizonyultak. A pilot kutatásunk alapján megállapíthatjuk azt, hogy a szakirodalomban ismertetett Katz-féle vezetői készségek a sportvezetők esetében egyaránt értelmezhetők. Továbbá a tartalmi és folyamat vezetési feladatok vezetési szintek szerint különbséget mutatnak.

IPAR 4.0 SZEMLELETŰ TESZTELÉS ÉS VALIDÁLÁS KIALAKÍTÁSÁNAK HATÁSAI AZ ELEKTRONIKAI GYÁRTÁSBAN

Szerzők: **Kovács Bence, Husi Géza**

A fejlett társadalmak alapvető mindennapjait behálózza a digitális technológia. Ezen digitális forradalom következtében robbanásszerűen elterjedtek az okos eszközök a társadalom, gazdaság és kultúra számos területén. Az elektronikai eszközök iránti kereslet növekedésének következtében az elektronikai iparág is fokozatosan növekszik, hogy ki tudja szolgálni a vevői igényeket. Egy OEM vállalatnak jelentős piaci előnyt jelenthet, illetve nagyobb piaci részesedés birtoklásához vezethet, hogyha rugalmasan reagál a vevőinek az egyedi igényeire és törekszik azoknak a minél magasabb szintű kielégítésére. A vevői igények sokféleségéből adódóan ez azonban gyakran csak nagy termékportfólió fenntartásával érhető el. Az ilyen HMLV gyártási környezetnek a teszt és validációs területe csak úgy tud rugalmasan reagálni az új termékek bevezetésének támogatása mellett a már meglévő termékportfólió fenntartására, hogyha a gyártási kapacitás gazdasági szempontból korlátokba ütköző növelése helyett ipar 4.0 szemléletű gyártási környezetet alakít ki, amely fokozza a hatékonyságot és növeli a termékkihozatali képességet. Az előadás során egy regionális vállalat elektronikai gyártási kihívásai kerülnek bemutatásra, illetve az azokra hozott ipar 4.0 irányelvű, modern, integrált digitális megoldásokon alapuló tesztmegoldások. Ezen irányelvek alkalmazásával bemutatásra kerül az informatikai modernizáció kihívása, valamint a kihívások leküzdésével elért hatékonyság növekedés és a kihozatal fokozás egyaránt.

AZ AGRÁRDIGITALIZÁCIÓ MUNKAERŐVEL SZEMBENI ELVÁRÁSAINAK VÁLTOZÁSA

Szerzők: **Kovács Evelin, Felföldi János**

Az agrárdigitalizáció munkaerővel szembeni elvárásainak változása Az agrárdigitalizáció hatása a mezőgazdasági foglalkoztatásra meglehetősen összetett és jelentős. A digitalizáció során a mezőgazdasági szektorban az informatikai technológiák és az adatok használata széles körűvé válik. A fizikai munkaerőigény csökkenhet az automatizáció és a robotizáció következtében, új készségek és szakértelmek iránti igény egyre nagyobb lesz. Fontos az oktatás és a képzés, hogy a mezőgazdasági munkavállalók felkészüljenek az új technológiák és a digitális eszközök használatára, támogatva az adat alapú döntéshozatalt. A digitális technológiák és az adatok szélesebb körű alkalmazása új készségeket és kompetenciákat igényel a mezőgazdasági munkavállalóktól, mint például a technológiai ismeretek. Fontos, hogy megértsék az érzékelők, az IoT eszközök, a drónok és más digitális eszközök működését és alkalmazását. Ismerniük kell az adatgyűjtés, adatelemzés és adatkezelés alapjait, valamint a precíziós gazdálkodási rendszerek használatát. Az adatkezelés és elemzés során képesnek kell lenniük adatok gyűjtésére, értelmezni és hatékonyan felhasználni a döntéshozatalban. Egyre fontosabbá válnak az adatkezelési és adatelemzési készségek, például a statisztikai elemzés, a gépi tanulás vagy a mesterséges intelligencia ismerete. Az agrárdigitalizáció előrehaladtával a munkavállalóknak hatékonyan kell együttműködniük más szakemberekkel, szervezetekkel, fontos a jó kommunikációs készség. Az agrárdigitalizáció a fenntartható mezőgazdaság záloga, a munkavállalóknak fontos szerepük van a fenntarthatósági célok megvalósításában is, például a víz- és energiahatékonyság, a talajvédelem és a környezetbarát gyakorlatok terén. Összefoglalva az agrárdigitalizáció a mezőgazdasági munkaerővel szembeni elvárások változásával jár. Az új technológiákhoz és adatvezérelt megoldásokhoz való alkalmazkodás, a technológiai ismeretek bővítése, az adatkezelés és adatelemzés képessége, a rugalmasság és a fenntarthatósági szemlélet kiemelkedő fontossággal bírnak.

ENTOMOFÁGIA AVAGY A ROVARFOGYASZTÁS

Szerzők: **Kovács Krisztina, Szűcs Róbert Sándor**

Globálisan növekvő társadalmunk, melynek létszáma már meghaladta a 8 milliárdot, minden bizonnyal az elkövetkező időkben is a jelenlegi növekvő tendenciát fogja követni. A jövőben a megnövekedett népességnek szükségszerűen több élelmiszerre lesz szüksége, aminek akadályozó tényezője a csökkenő megművelhető földterületek mennyisége és az elsivatagosodás egyaránt. A jövő élelmezési problémáját napjaink emberének kell megoldania alternatív lehetőségeket kutatva. Azt láthatjuk, hogy jelenleg az általunk elfogyasztott állatok és növények génmódosításával, műtrágyák és permetezőszerek túlzott használatával próbálják növelni a felnevelhető és megtermelhető állományt. Sajnos ezek a megoldási lehetőségek, bár lehet, hogy orvosolják az adott problémát, de közben újabbakat hoznak létre. A génmódosítás hatása hosszútávon még nem ismert, a műtrágyák és növényvédő szerekként nevezett termékek pedig bizonyítottan káros hatással vannak az emberi szervezetre. Lehetséges alternatív megoldás lehet, ami már régóta sejthető volt, a rovarok bevonása az élelmezésbe. Ettől a lehetőségtől nekünk európai embereknek aggályaink adódhatnak, hiszen a mi táplálkozási kultúránkban ez még nem jelent meg. Cikkünk hivatott felkutatni az élettani hatását a fogyasztásnak, ismertetni az aktuális piaci trendeket és feltérképezni, hogy mit gondolnak és mit (nem) fogyasztanak szívesen a fogyasztók.

A PLATFORM ALAPÚ, KERESLET ELV VEZÉRELT VÁLLALKOZÁSOK ISMERTSÉGÉNEK VIZSGÁLATA MAGYARORSZÁGON ÉS ROMÁNIÁBAN

Szerzők: Kovács Tünde-Zita, Huzsvai László, Nábrádi András, Bittner Beáta

A platform alapú, kereslet-elven működő vállalkozások, gyűjtőneveükön közösségi gazdaság típusú vállalkozások 2008-ban jelentek meg az Amerikai Egyesült Államokban. Megjelenésüket a XXI. századra jellemző robbanásszerű digitális fejlődés tette lehetővé, hatásuk pedig tetten érhető a gazdasági és társadalmi életben egyaránt, az együttműködési modellek globalizált jellegében. Az Európai Bizottság is kiemelt figyelemmel követi a jelenség terjedését Európán belül. 2016 óta három ízben mérte fel a közösségi gazdaság használatát az unió tagállamaiban, a célból, hogy képet kapjon annak ismertségéről, felhasználói és szolgáltatói oldalról egyaránt. Jelen tanulmány e három felmérés adatbázisát felhasználva, mint szekunder kutatási forrást, primer elemzésekkel szintetizálja egy kvázi longitudinális vizsgálat keretén belül, felhasználói és szolgáltatói oldalról, Magyarország és Románia viszonylatában. Az EB három felmérése közül a második, 2018-as felmérés adatbázisát felhasználva, mint a közösségi gazdasággal kapcsolatban készült eddigi legkomplexebb felmérés az EU-28 tagállamaiban, megvizsgáltuk, hogy a demográfiai jellemzők (kor, nem és foglalkoztatotti státusz) hogyan befolyásolják a szolgáltatásnyújtási, továbbá igénybevételi hajlandóságot. Elemzéseinket ebben az esetben is Magyarország és Románia összehasonlítására korlátoztuk. A vizsgálat eredményeként elmondható, hogy a közösségi gazdaság típusú vállalkozások ismertsége folyamatosan növekszik, azonban csupán a fogyasztói oldalon. A szolgáltatói oldalon egyértelműen egy szűkülő tendencia érvényesül. Elemzéseink ugyanakkor arra is rámutattak, hogy szignifikáns összefüggés van az említett demográfiai tényezők és a szolgáltatásnyújtási hajlandóság, továbbá a demográfiai tényezők és a platform alapon kínált szolgáltatások igénybevétele között. A két ország válaszadóinak véleményét összevetve, matematikai-statisztikai elemzésekkel igazoltuk, hogy a két ország - válaszadóinak véleménye alapján - nem homogén, eltérően viszonyulnak a közösségi gazdaság lehetőségeihez és veszélyeihez. Az EB megbízásából készített kérdőívek és a kialakult adatbázisok elemzése kapcsán szembevetendő volt magának a megbízónak a határozatlansága a tekintetben, hogy mit is ért közösségi gazdaság alatt. Amíg az első két felmérés során a közösségi gazdaság a szolgáltatási palettát elég széleskörűen lefedi, az utolsó felmérésben már csak a rövidtávú bérlést tekinti a közösségi gazdaság ernyője alá tartozó tevékenységnek.

PROJEKTKATASZTER MÓDSZER ALKALMAZÁSA A DESZTINÁCIÓFEJLESZTÉSBN

Szerzők: Kóródi Márta, Mondok Anita

A turisztikai desztinációfejlesztés egyik problémája a vidéki, turisztikai teljesítményét tekintve korlátozott jelentőségű térségek esetében az általános adottságokon alapuló, turisztikai vonzást nem generáló erőforrások hasznosítása oly módon, hogy egyedi kínálati elemként kerülhessenek kiejánlásra. A spontán fejlődés helyett ez számos fejlesztési projektet kíván, amelyek különböző időpontokban, különböző célú pályázatokkal kerülhetnek a későbbiekben finanszírozásra. A pályázatalapú fejlesztések hosszútávú sikeres működése koherens és konzisztens projektötletekkel valósítható meg, vagyis lennie kellene egy ilyen jellemzőkkel bíró desztinációs projekthalmaznak, amelyből a különböző pályázatok kiírása esetén a megfelelő kiválasztható és a pályázatnak megfelelően konkretizálható. A komplex turizmusfejlesztési tervek helyett és/vagy mellett ez esetben a különböző időtávra, időben, térben és tematikusan potenciálisan összekapcsolható projektek elkészítése és kataszterbe rendezése javasolható. Az Alsó-Ipoly-mente fejlesztéséről készült tanulmány középpontjában a módszer bemutatása, alkalmazásának előnyei és korlátai szerepelnek. A projektkataszter létrehozása nem nélkülözi az alapos helyzetelemzést szekunder és primer információkon alapulva, a fejlesztési terv logikája azonban a meghatározásra került fejlesztési célokat követően tematikusan és szegmentáláson alapuló projektekre épül különböző időtávokban. A

szegmentumoknak megfelelő projektek a részhalmazon belül és a részhalmazok között is összefüggnek, időben egymásra épülnek. Végül a projektkataszter elemeinek célokhoz rendezhetőségével igazolható a módszer gyakorlati alkalmazhatósága.

DIPLOMATIC IMMUNITY

Szerző: **Lama Allan Abusamra**

In addition to other mutual obligations of the parties, the creation of diplomatic relations between states is predicated on the obligation of the receiving state to create suitable conditions for the efficient performance of diplomatic mission functions. To this aim, the authorities of the receiving state commit to ensuring the full range of diplomatic immunities and privileges are respected with regard to both the mission itself and diplomatic agents and their families. The members of the diplomatic mission undertake not to exploit the special legal status in the receiving state and not to engage in actions that involve involvement in the internal affairs of the receiving state, endangering its security, and going beyond the mission's official duties. Yet, diplomatic practice is filled with cases of significant violations of diplomatic immunities and privileges, both by the authorities of the receiving state and third parties, as well as by the diplomats themselves. Among these violations, the violation of the personal inviolability of diplomatic agents holds a unique position. This article investigates the legal nature of the immunity of personal inviolability, violations of this immunity, and the actions taken by states to ensure complete protection to diplomatic mission members and their families.

ALFA ÉS OMEGA, KÉT RÉGIÓNKBÓL SZÁRMAZÓ PÉNZÜGYMINISZTER A MONARCHIÁBAN: LÓNYAY MENYHÉRT ÉS SZENDE PÁL

Szerző: **Láczay Magdolna**

A magyar gazdaság történetének dinamikájában és eredményekben gazdag korszaka az Osztrák-Magyar Monarchia idejére esett. A kiegyezés lehetősége és szükségessége azonban a reformkor eszméit megfogalmazó, az 1848/49-es forradalom és szabadságharc célkitűzéseit megvalósítani vágyó nemzedék számára a nemzeti függetlenség feladásának a rémével kapcsolódott össze. Ennek a nemzedéknek a tagja volt Lónyay Menyhért is, aki ugyan átélte a forradalmi időket, de önálló karrierje csak később bontakozott ki. Széchenyi híve és a gazdasági reformjainak értő ismerője, tovább vitelére alkalmassá váló szakember lett. Deák Ferenc és Andrássy Gyula mellett indul ismét a politikai pályája. Mindkét fél elismerte felkészültségét, így őt vonták be a kiegyezést előkészítő tárgyalásokba. Predesztinálta erre származása, műveltsége, politikai, diplomáciai tapasztalata, még inkább motiváltsága, hogy Széchenyi terveit megvalósítsa, aki egyszerre szerette volna megőrizni a nemzet régi értékeit, és elérni az új céljait, a polgárosodás felgyorsítását. A kiegyezéskor így válhatott ő az első olyan pénzügyminiszterré, aki a közös valuta bevezetése ellenére is meg tudta védeni a hazai gazdasági érdekeket. Később mégis megnemértés fogadta tevékenységét, ami miatt a politikától visszavonult. Fél évszázaddal később, az első világháború kudarcának felismerésekor egy újabb ifjú nemzedék nőtt fel, akik a gazdasági kényszerek ismeretében igyekeztek megmenteni a magyar nemzet jövőjét. Magukat radikális fiataloknak, szociáldemokratának vallották, és a kor legnevesebb tudósai és művészei támogatták őket. Közöttük éppoly zárkózott és egyéni utat járó fiatalember volt Szende Pál, mint egykor Lónyay. Az anyja földbirtokos lánya, apja Bécsben tanult művelt orvos, nagybátyja elismert történész volt, míg ő maga a közgazdaság iránt érdeklődött. A Galilei kör tagja, számos korabeli kiadványban publikáló író, az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés titkára, akire Károlyi Mihály is felfigyelt. Így történhetett, hogy a radikális reformert kormányában a pénzügyminiszteri feladattal bízta meg, akinek a néhány hónapnyi ideje alatt sikerült a működőképességet megtartania. Szende jól ismerte Marx tanait, de nem fogadta el a Lenin által meghirdetett politikai tanokat. Ő inkább a Széchenyi és Kossuth által végiggondolt forradalom

folytatására, sikeres befejezésére vállalkozott. Amikor ez lehetetlenné vált, búcsút mondott a politikának, és emigrációba vonult. Előbb azonban, egy átmeneti önálló valuta bevezetését kezdeményezte a béketárgyalások megkezdésekor, és pénzügyminiszterként azt ígérte, hogy az államadóságot meg fogják fizetni: Így akarta az önálló magyar állam tárgyalóképességét megvédeni.

A HAGYOMÁNYOS MEGHAJTÁSSAL MŰKÖDŐ ÉS A ZÖLD RENDSZÁMMAL RENDELKEZŐ AUTÓK GAZDASÁGI ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Szerzők: Maklári Eszter, Béresné Mártha Bernadett

Napjaink legsúlyosabb környezetvédelmi problémái közé tartozik a légszennyezés, amely nemcsak az ökoszisztémára, de az emberi szervezetre is rendkívül káros hatással van. A levegő szennyezettségének az erősödése ugyanis amellelt, hogy növeli a légúti fertőzések kialakulásának az esélyét, fokozza az asztma, a krónikus hörghurut, a szívbetegségek megjelenésének a kockázatát is. Az említett negatív következmények visszaszorítása érdekében az Európai Környezetvédelmi Ügynökség támogatja a légszennyezés csökkentése céljából az Európai Unió döntéshozó szervei által meghozott intézkedések végrehajtását. A 2023. február 14-én megrendezésre kerülő strasbourggi ülésen az Európai Parlament elfogadta a levegő tisztábbá tétele érdekében napirendi pontra kerülő megállapodást, 2035-től az Európai Unióban az értékesítésre kerülő új személygépkocsiknak és kisteherautóknak elektromos meghajtással működő járműveknek kell lenniük. Feltételezzük, hogy a rendelkezés véglegessé válásának hatására fokozatosan bővülés tapasztalható majd az elektromos járműveknek a jelenleg is az összes forgalomban lévő autó állományában folyamatosan egyre nagyobb arányt képviselő piacán. Az utóbbi tény indokolttá teszi a zöld rendszámmal rendelkező közlekedési eszközök elterjedtségének, működési és pénzügyi következményeinek a vizsgálatát. Előadásomban az elektromos autók használata által biztosított környezetvédelmi, társadalmi előnyök és hátrányok ismertetését követően a 2022-es évben az Európai Unióban legkeresettebb tisztán elektromos meghajtással rendelkező személygépjármű, a Tesla Model Y típusú zöld rendszámmal rendelkező autó, valamint a Peugeot 208 hagyományos meghajtású gépjármű gazdasági összehasonlítását mutatom be. A példát hat gazdaságilag fejlett európai uniós tagállamra, Magyarországra, Hollandiára, Svédországra, Dániára, Norvégiára és Franciaországra vonatkoztatva prezentálom.

MUNKAERŐPIACI FOLYAMATOK ÉS A TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ A SZAKSZERVEZETEK STRATÉGIAALKOTÁSÁBAN

Szerző: Mazák Viktória Erzsébet

Napjainkban a munkaerőpiac állandó változásban van. Hogyan képesek alkalmazkodni a munkavállalók az új lehetőségekhez és vajon tud-e ebben nekik segíteni a szakszervezet? A helyzetet nehezíti, hogy a szakszervezeti mozgalom, mint a dolgozói érdekek képviselője szintén átalakulóban van. A tagság létszáma csökken, a törvényi változások miatt egyre kevesebb joggal rendelkeznek. Mégis óriási potenciál van a szakszervezetekben, ha a szakmai tapasztalatot, a vállalati kultúra ismeretét, a tagsággal való kapcsolattartást vesszük figyelembe. Lehetséges-e, hogy a szakszervezet segítsen leküzdeni a munkaerőpiaci egyenlőtlenségeket? A fiatal munkavállalók munkaerőpiaci részvételét befolyásolja az oktatásban való részvétel, a továbbtanulással kapcsolatos elképzelések, a nyelvtudás, informatikai ismeretek megléte. Azonban napjainkban a megfelelő végzettség, erős nyelvismeret is kevésnek bizonyul a munka világába történő belépéshez, mert a cégek, vállalatok szakmai gyakorlatot vagy munkatapasztalatot várnak el a fiatal munkavállalóktól. A képzés megszerzéséhez a legtöbb szakmában vagy képzési területen kötelező szakmai gyakorlatot teljesíteni ugyan, bár ez számos esetben nem bizonyul elégségesnek, a munkaadók nagyobb tapasztalatot várnak el. Itt pedig egy véget nem érő körforgásba kerül az elhelyezkedni kívánó munkavállaló: hogy legyen szakmai tapasztalata, ha sehová sem veszik fel? Így aztán nem ritka a tartós (1 évnél hosszabb) idejű

munkanélküli státusz a fiatalok körében, illetve további tanulmányokat folytatnak a biztosabb elhelyezkedés érdekében. Az iskolai nevelésnek a társadalmi integritás elősegítése szempontjából igen nagy jelentősége van. A tananyag differenciálása már az általános iskolai oktatás során is megjelenik, hiszen az egyes műveltségi területek hangsúlyos szétválása, az iskolai tagozatok választhatósága már az egyén érdeklődési körének megfelelően meghatározhatja a továbbtanulás irányait. Itt kell megemlíteni a pedagógusok szerepét, akik a tanulók egyéni képességeit, készségeit, érdeklődési körét megfigyelve támpontot adhatnak a középfokú oktatásra vonatkozóan.

DÖNTÉSTÁMOGATÁSI LEHETŐSÉGEK VIZSGÁLATA A ZÖLD ELLÁTÁSI LÁNC KOORDINÁCIÓJÁT ILLETŐEN

Szerzők: Metszősy Gabriella, Faludi Tamás

A 21. században jelentős változások történtek az ellátási láncok menedzsmentjében, a hagyományos ellátási láncok mellett megjelent néhány új típusú ellátási lánc is. A környezetszennyezés növekvő szintje, a meg nem újuló erőforrások csökkenő szintje is jelzi az üzleti életben bekövetkező változásokat. A szervezetek alternatív megoldások után kutatnak, melyek főként a környezet védelmére fókuszálnak – ez magába foglalja a megújuló források használatát, újrahasznosítási folyamatok integrálását a szervezet működésébe, inverz logisztika alkalmazását és egyéb környezetterhelést csökkentő megoldásokat. Ezeket a környezettudatos szervezeteket nevezzük „zöld szervezeteknek”. Ha az ellátási lánc tagjai zöld szervezetekből állnak, akkor magát az ellátási láncot is zöldnek tekinthetjük. Az ellátási láncok koordinációja - legyen az hagyományos vagy zöld - az egyik legfontosabb kutatási téma ebben az évszázadban. A lánc tagjainak száma egyre nő, az együttműködés egyre nehezebbé válik. Kutatások igazolják, hogy a szerződések potenciálisan jó megoldást jelenthetnek erre a problémára, mert keretrendszerbe foglalják a partnerkapcsolatok koordinációját. A szerződések akkor működnek jól, ha a kapcsolat jellegének megfelelően, ahhoz a legjobban illeszkedő típust választják. A zöld ellátási lánc esetében azonban más befolyásoló tényezők is vannak. A zöld szervezetek bizonyos tényezők tekintetében rugalmasabbak a feltételek alakításában a jobb minőségű és környezetre kevésbé káros termékek elérhetővé tétele érdekében. A tanulmányban azt elemezzük, hogy ezek a tényezők hogyan befolyásolják a döntéshozókat a szerződések közötti választásban; az AHP döntéshozatali módszert használjuk.

KASTÉLYOK A MODERN KORBAN: A Z GENERÁCIÓ FOGYASZTÓI SZOKÁSAINAK HATÁSA AZ ÖRÖKSÉGTURISZTIKAI ATTRAKCIÓK BEMUTATÁSÁRA

Szerzők: Molnár Anna Erzsébet, Kiss Marietta, Vargáné Csobán Katalin

2014-ben hazánkban nagyszabású program indult a rossz állapotú, kihasználatlan kastélyok felújítására. A Nemzeti Kastélyprogram keretében új funkciót kapó kastélyok kialakításánál a műemlékvédelem és az örökségmegőrzés köteleességén túl a turisztikai attrakciófejlesztés is fontos szerepet kapott: az épületek egyedi vonzerőit hangsúlyozva, ám azokat egységes értékláncrea fűzve versenyképes turisztikai termékek jöttek létre. A kastélyok a hazai örökségturizmus kínálatának kiemelkedő attrakció, amelyek minden évben jelentős számú látogatót vonzanak, köztük sok fiatal is. Az élményszerű interpretáció, az interaktív feladatokra és digitális eszközökre építő kiállításanyag minden korosztályt képes megszólítani és az időutazás különleges élményét nyújtani. A Z generáció megváltozott fogyasztói szokásai, a kulturális értékek hagyományos bemutatása iránti érdeklődés csökkenése azonban a látogatómenedzsment eszközrendszerének megújítására kényszeríti a hazai múzeumokat és örökségturisztikai attrakciókat. A látogatók (elsősorban a fiatalok) érdeklődésének felkeltéséhez folyamatos megújulásra és fejlődésre van szükség, amelyet az Ipar 4.0 technológiáinak múzeumi gyakorlatba való beemelésével és az élményekre épülő interpretációs technikák átvételével tudnak megvalósítani. A fiatalok kastélyok iránti keresletének jellemzőit egy online kérdőív segítségével mértük fel, amelyben arra kerestük a választ, hogyan viszonyul a Z generáció az

örökségturisztikai attrakciókhoz, milyen élményeket, programokat vár el, és mi kelti fel a figyelmét leginkább a bemutatás során. Az eredmények alapján megállapítottuk, hogy a fiatalok az interaktív interpretációt és a digitális eszközök használatát tartják az élményszerű bemutatás legfontosabb tényezőinek. A kiállítás anyagából leginkább a korábban ott élő arisztokrata család mindennapjai és szokásai, az épület háború alatti sorsa és története érdekli őket, a látogatás alatt átélhető élmények közül pedig a gasztronómiai és közösségi élmény, illetve a múzeumban kiállított tárgyak kipróbálása a legfontosabbak számukra.

DIGITÁLIS ESZKÖZHASZNÁLAT A WALDORF OKTATÁST VÁLASZTÓ CSALÁDOK GYEREKEINEK ÉLETÉBEN

Szerző: **Molnár Orsolya**

Esettanulmányom tárgyát a digitális eszközhasználat képezi az alternatív oktatást választó családok gyerekeinek életében. A vizsgált célcsoport azok az édesanyák, akik gyerekei Marosvásárhelyen, a Waldorf oktatási intézmény keretén belül, a Waldorf Iskolában tanulnak. Korunk társadalmának egyik alapvető problematikája a digitális térnyerés. Az IKT eszközök, a képernyőhasználat annyira fontos szerepet tölt be az egyének és családok életében, hogy már a 20. században Giddens negyedleges szocializációs közegként tekint rá (Giddens, 2006). A mai fiatalok mindennél több időt töltenek digitális eszközhasználattal, a szabadidőfelhasználásuk egyik központi eleme. Az Ofcom Making Sense of Media Egyesült Királyságban végzett kutatása szerint a 5-15 éves gyerekek közül tízből kilenc használ valamilyen eszközt arra, hogy online csatlakozzon a világhálózathoz (Ofcom, 2020). Egy 2017-2018-as kutatás szerint, mely Erdély 4 megyéjét ölelte fel, a megkérdezett 11-18 éves fiatalok 63%-a leggyakrabban okostelefont használ a legváltozatosabb tevékenységekre (társ-szerep, szórakozás, információszerzés), 19% laptopot, 14% asztali számítógépet és 4%-ban pedig tabletet (Bakk-Miklósi, 2018). Ezek alapján, az esettanulmányom során felmerül a kérdés, hogy a Waldorf oktatás szolgál-e valamilyen irányvonallal arra vonatkozóan, hogy a szülők miként kezeljék gyerekeik digitális eszközhasználatát, illetve hogyan hoznak erre vonatkozóan döntéseket. Egy másik kérdés, hogy mennyire hasonló, vagy épp eltérő a Waldorf oktatásban résztvevő gyerekek digitális eszközhasználatát az ismert statisztikákhoz viszonyítva. Ennek felderítésére kvantitatív módszert alkalmaztam, mélyinterjúk keretén belül beszélgettem a célcsoportba tartozó édesanyákkal. Hogy minél gazdagabban körbejárjam a problematikát, az interjú kérdéseit öt nagyobb téma köré csoportosítottam: az alternatív oktatásra eső választás okainak feltárása, és annak viszonya a digitális eszközhasználatához; a családban megjelenő digitális eszközhasználati szokások; a családban képernyő előtt töltött idő; a szabályozás különböző formáinak megnyilvánulása; illetve a családban gyakorolt ellenőrzés és büntetési formák. Előadásomban az interjúelemzés eredményeit mutatom be a családi dinamika, az alkalmazott nevelési és szabályozási stílusok, stratégiák mentén.

UNCOVERING THE DRIVERS OF CO₂ EMISSIONS: AN EMPIRICAL ANALYSIS USING PANEL DATA REGRESSION

Szerző: **Nadia Helali**

In order to understand the mechanisms causing climate change, this research studies the relationship between CO₂ emissions and other indicators. Data from various continents are included in the study, which has an emphasis on the Asia-Pacific region roughly between the timeframe of 2003-2016. Using panel least squares regression, quantitative data from reliable sources was examined. The analysis results revealed that there is significant and positive relationship between annual CO₂ emissions per capita and primary energy consumption per capita, although the relationship with GDP

per capita is not clear-cut. There is a relationship between population growth rate and other metrics including the human development index, urban population growth rate, primary energy consumption per GDP, number of the people living in poverty, and R&D spending. The importance of including variances in regression models is emphasised by heteroskedasticity tests. Future studies should employ more sophisticated methods and conduct additional tests according to the findings. To conclude, the research study examined the connection between socioeconomic characteristics and CO₂ emissions. In contrast to the link between GDP per capita and CO₂ emissions, the study indicated that primary energy consumption per capita had the largest positive association with CO₂ emissions. Population growth rate and CO₂ emissions were positively correlated. Significant correlations between CO₂ emissions and the human development index, urban population growth rate, primary energy consumption as a percentage of GDP, R&D expenditures, and the proportion of the population living in poverty were also found by the study. The study provided valuable insights for policymakers to develop effective plans for reducing CO₂ emissions and combating climate change, with a focus on primary energy consumption per capita and the human development index. Future studies should address these issues and take heteroskedasticity in regression analysis into account.

„AZ ÉRTŐL AZ OCEÁNIG” AVAGY A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK LEMORZSOLÓDÁSÁNAK PROBLEMATIKÁJA

Szerző: Nagy Cintia

A címben szereplő Ady Endre verscím fejezi ki legjobban a jelenlegi kutatásom kulcsponjtját. Az embert élete során már kisgyermekkorától felkészítik arra, hogy munkába álljon, és jó állampolgára legyen országának, a szülők, a tanárai s majdan professzorai tudással vértetik fel, hogy később boldogulni tudjon az életben, azonban az élet korántsem ennyire egyszerű és egysíkú. Sajnos társadalmunk egyenlőtlen, legyen az anyagi, képesség vagy értelmi szempontból, mindannyian különböző háttérből próbálunk előre jutni az életben. Prezentációmban a (különösen Hajdú-Bihar vármegyére tekintettel) ismertetném a szociális ellátórendszer foglalkoztatáshoz való kapcsolódását, az intézményrendszert továbbá a szociális ellátásokat venném sorra. Fenntartható-e a pénzübeli finanszírozás vagy a természetbeni ellátás a célszerűbb? Amennyiben a kettő valamiféle keveréke, akkor pedig milyen körben, illetve milyen mértékben érdemes egyikre, vagy a másakra helyezni a hangsúlyt? Mivel az ember karrierje az oktatással kezdődik, így továbbá tanulmányomban az iskolai lemorzsolódást veszem górcső alá. Orvosolhatjuk-e a lemorzsolódást úgy, mint azon problémaköröket, amelyek révén a szociális ellátórendszer kiépült? Véleményem szerint alapítványi vagy állami finanszírozásban egy ösztöndíjrendszert lehetne kialakítani, amivel az általános, illetve középiskolai tanulók vagyoni viszonyaira tekintettel, továbbá eredményes tanulmányi átlagaik révén bizonyos pénzösszeggel honorálnák és egyben némi „motivációra” is szert tenne ahhoz, hogy elkerülje az iskolai lemorzsolódást. Tehát az ösztöndíj intézményét kiterjeszteném a közoktatás számára is. Továbbá a közoktatás és a munkáltatók szorosabb összefonódása is szóba kerül.

DEBRECEN TURIZMUSÁNAK ÉS AZ ABBAN MEGJELENŐ ONLINE MARKETING ELEMENEKNEK A VIZSGÁLATA

Szerzők: Nagy Fruzsina, Fehér András

Debrecen Magyarország második legnépesebb városa, megyei jogú város, melyben felsőfokú tanulmányaim megkezdése óta élek. Történelme igen gazdag és nagy múltra tekint vissza, „kálvinista Róma” és „cívvisváros” néven is emlegetik. De ezen felül központi szerepet is betölt gazdasági, közlekedési, szellemi és kulturális értelemben. Mindezeknek köszönhető, hogy jelentős az idegenfoglalom a városban. A látogatók nagy számát okozza, hogy a város a konferenciaturizmus, az

üzleti turizmus, a rendezvényturizmus és a szabadidős turizmus számára is kiváló adottságokkal rendelkezik. A dolgozat megírása során céлом volt a különböző turisztikai termékek szerepének felmérése a város turizmusában, valamint meg szerettem volna vizsgálni a Debrecen turizmusában érintett szereplők online marketing folyamatait is. Saját tapasztalataim azt mutatják, hogy a vállalkozások az elmúlt években egyre nagyobb hangsúlyt fektettek az online marketingkommunikációra. Szerettem volna feltérképezni, hogy milyen platformokon és milyen módon sikerült ezt véghezvinniük. Mindezen változásokról a fogyasztókat is szándékomban állt megkérdezni egy online kérdőív formájában. A kutatás során kiemelt figyelmet szenteltem az online marketing eszközökön belül a különböző közösségi platformokon való jelenlétre és kommunikációra. A dolgozat első részében egy általános áttekintést készítettem a turizmus alakulásáról az elmúlt években, valamint Debrecen turizmusát is bemutattam. Ezután a következő témakör, amellyel kapcsolatban kutatást végeztem, az a marketing kialakulása, a szolgáltatásmarketing, a turizmusmarketing és az online marketing területek voltak. A dolgozat másik nagy fejezete a szakértői interjú és a kérdőív elemzéséből kinyert adatok értékelésén alapszik. A kérdőívbeli kinyert adatok feldolgozása az IBM SPSS Statistics nevű programcsomagjának segítségével történt. A kapott eredmények alapján megállapítható, hogy Debrecen sokszínű turisztikai kínálatát nem ismerik az emberek, valamint a város egy mérsékelt áru úti célként definiálható. Ami a marketinget illeti, Debrecen turizmusmarketingje online marketing központú, melyen belül a közösségi média felületek a legkiemelkedőbbek. A célcsoportot illetőleg megállapítható, hogy a 18-25 éves korosztály van leginkább megcélözva az online marketing elemekkel.

A VÁLLALATI VERSENYKÉPESSÉG EGYES ASPEKTUSAI

Szerző: Nagy Tünde Orsolya

Az előadás témája az Észak-alföldi Régióban elhelyezkedő turisztikai vállalkozások versenyképességének vizsgálata. A turizmus világszinten meghatározó gazdasági ágazatnak tekinthető. A turisztikai szektor fejlődési folyamata bár a COVID-19 hatására megtorpant, de a járvány lecsengése után újra növekedési pályára állt az ágazat. A turisztikai ágazat egy kiemelten fejlesztendő területet jelent, hiszen multiszektorális jellege révén fejlesztésével a regionális versenyképesség is javul, új munkahelyek jönnek létre, nő a lakosság életszínvonala, csökken a regionális töredezettség. Több szerző is rámutatott arra, hogy a vállalkozásoknak juttatott támogatás pozitív hatással van a jövedelmezőségre, a pénzügyi stabilitásra, továbbá a vállalat méretének növekedésével az említett hatás is emelkedik. A versenyképességi szakirodalomban számos fogalmi megközelítés található, a különböző versenyképességi szintekhez eltérő befolyásoló tényezők kerülnek azonosításra. Kétség kívül állítható, hogy adott régió és a régióban működő vállalatok versenyképessége összefügg, a régió előnyöket adhat a vállalatoknak, a versenyképes vállalatok pedig gyorsabb gazdasági növekedést eredményeznek a régióban. Előadásomban 103, Észak-alföldi Régióban elhelyezkedő, az EU második hétéves fejlesztési ciklusban (2007-2013) turisztikai pályázat keretében támogatást nyert vállalkozás esetében a versenyképesség „kemény” tényezőit vizsgálom nyilvános mérlegadatokat és eredménykimutatás adatok alapján. Az elvégzett statisztikai vizsgálatok alapján nem mutatható ki szignifikáns kapcsolat a vállalati méret és a pénzügyi mutatószámok értékei között. A nagyobb vállalati méret mellé nem társultak kedvezőbb pénzügyi mutatószámok a vizsgált időszak vonatkozásában. A támogatási időszak alatt nem volt igazolható a pénzügyi mutatószámok javulása sem. A kutatás további része a vállalati méret és a pénzügyi mutatószámok értékeinek javulása közötti kapcsolat vizsgálatára vonatkozott, azt feltételezve, hogy a nagyobb méretű vállalatok pénzügyi mutatószámai nagyobb mértékben javultak. Ezt a feltételezést sem sikerült igazolni a vizsgált vállalati minta alapján. Ennek oka, hogy a megvalósuló tőkeigényes beruházások nem jelentik automatikusan a vállalkozások versenyképességének a javulását, mivel hosszabb időtávon belül térülnek meg, de a COVID-19 világjárvány után megélnékülső belső kereslet kiszolgálásához a megvalósított fejlesztések minden bizonnyal hozzájárultak.

A HAZAI ELEKTROMOBILITÁS VIZSGÁLATA - FÓKUSZBAN DEBRECEN

Szerző: **Németh Kevin**

Földünk egyre inkább törekszik az alternatív lehetőségek implementálására, ha a közlekedés környezetbarátabbá tételéről van szó. Ehhez kapcsolódva fontos megjegyezni, hogy szignifikáns változások történtek a fogyasztók attitűdjeiben. A jelenlegi piaci trendeket vizsgálva láthatjuk, hogy a globális autópiac egyik legjelentősebb szereplőjévé kezdtek válni az elektromos autók. Előadásomban ezt a kérdéskört szándékozom részletesebben megvizsgálni, mely során mélyebb betekintést nyújtok az elektromobilitás piaci trendjeibe, előnyeibe és hátrányaiba. Ennek megvalósításához elsősorban szekunder és primer adatfeldolgozást végeztem. Ehhez kapcsolódva egy német tanulmány rámutatott arra, hogy egyes régiókban az elektromos járművek akár 28 százalékkal is jobban terhelhetik a légkört, mint a hagyományos autók. Ez úgy lehetséges, hogy az elektromos járművek közvetlen kibocsátása nulla, viszont a közvetett emisszió sok helyen jelentősen magas az áramtermelésből adódóan. Előadásom egyik fő célja, hogy valódi képet adjak arról, hogy megéri-e áttérni elektromos autókra. Ezen felül bemutatom a jelenlegi fogyasztói preferenciákat, ösztönzőket, továbbá javaslataimat ismertetem a jövőt tekintve.

A TEHETSÉGES HALLGATÓK TDK HAJLANDÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

Szerzők: **Olvasztó Zsófia, Mándy Zsuzsanna**

A kiváló hallgatók elismerése és támogatása a felsőoktatás egyik legfontosabb feladata, hiszen ezáltal motiválni tudják őket a tudományos pályán való elhelyezkedésre (Balogh, 2017). Kutatásunkban a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Program tagjai között vizsgáltuk a Tudományos Diákköri mozgalomra vonatkozó szokásokat és motivációkat. Szükségesnek éreztük megvizsgálni, hogy a TDK, mint az egyik legnépszerűbb tehetségmenedzsment eszköze a felsőoktatásnak (Cziráki - Szendrő, 2012) és a Debreceni Egyetem Tehetséggondozó Programja milyen kapcsolatban állnak egymással. Mivel a DETEP az olyan egyetemi szintű program, amely komplexen összefogja az egyetemen működő tehetséggondozásra irányuló törekvéseket, így lényegesnek éreztük megvizsgálni a két terület összefüggéseit. Kutatásunk problémafelvetését az a tény adta, hogy a tehetséggondozó program koordinátoraiként több tehetséges hallgatónál véltük felfedezni a TDK mozgalomtól való távolmaradást. Ezen okból igyekeztük felmérni a jelenlegi 689 DETEP tagnál a TDK-ra vonatkozó szokásokat. A DETEP-es hallgatók tagságuk során többféle teljesítmény teljesítettek, amelyek közül a TDK szereplések nagy számban kiemelkednek. Kutatásunkban ezért azt vizsgáltuk, hogy pontosan milyen szokásaik és milyen motivációik vannak a DETEP-es hallgatóknak a TDK mozgalomban. A tehetségmenedzsment két népszerű pontját összekötve kérdőíves megkérdezéssel kerestük kutatási kérdéseinkre a választ. Vizsgálatunk központjában az intézményi TDK konferenciákon való részvételi szokások és motivációk álltak, azonban a kutatásban kitértünk az OTDK-val kapcsolatos pontokra is. Így kutatásunk azon DETEP-es hallgatóknak szólt, akik vettek már részt intézményi TDK konferencián előadóként. Kutatásunk eredményeként értékes összefüggéseket tudtunk meghatározni, valamint az egyetemi TDK konferenciákra vonatkozó fejlesztő javaslatok is megfogalmazódtak.

ECONOMIC GROWTH AND GLOBALIZATION NEXUS: CASE STUDY OF DEVELOPING COUNTRIES

Szerző: **Oyedoyin Victoria Ajani**

The nexus between globalization with its sub-indices and growth in the economy of 97 developing nations of the world was examined. The goal of this study was to figure out the effect of increasing globalization on the consumption component of what is known as gross domestic product (GDP) which is a represents the rate of economy growth as established in literatures. Ordinary least squares method of regression was used to analyze secondary data from the world bank indicators between

2000 - 2020 period to test the correlations and determine the link between both the independent and dependent variables. Six independent variables namely, the total KOF index of globalization (and its sub-indices: economic, political, and social), net export and net import in current US\$, the inflow of foreign direct investment inflow as percentage of GDP, international transportation, and household consumption in current US\$ were regressed over the GDP as the dependent variable. Correspond six linear regression models were analyzed. It was ensured that the globalization sub-indices were not included in same model with the overall index to minimize distortion of results estimated. The results of the analysis indicated that the parameter that represents how the economy of selected developing countries is experiencing growth (GDP) is positively affected by the overall globalization index, social and political but negatively affected by economic globalization. The household consumption measured in current US\$ shows a positive significance on the GDP. The coefficient for overall KOF index is 1.16E+10, which means that, when other factors are constant, a unit increase in the overall KOF index is associated with a 1.16E+10 increase in household consumption. With the sub-indices, social and political globalization shows a strong positive relationship with consumption, but economic globalization returned negative. Hence, the result of the estimation connotes that an increase in total globalization leads to an increase in household consumption, which in turn raises GDP. Therefore, policy makers should focus on encouraging sustainable economic growth and promoting the development of consumer-oriented industries.

EGY MINDENKIÉRT, MINDENKI EGYÉRT? A VERSENYJOG ÉS A MUNKAERŐPIAC KÖZÖTTI KÉRDÉSEKRŐL ÉS PROBLÉMÁKRŐL

Szerző: **Pella Sebestyén Márk**

Az előadás során bemutatásra kerül egy nemrégiben felfedezett probléma, mely a versenyjog és a HR-részlegek közötti kapcsolatot érinti. Első hallásra meglepően hathat ez az „árukapcsolás”, nem véletlen, hogy csak a közelmúltban kezdődött el a témakör, a probléma körüljárása és szabályozása. Az előadás a problémás kérdések bemutatásán kívül hivatott a már lefektetett szabályzást is bemutatni, továbbá nemzetközi példákon keresztül szemléltetni, hogy hogyan sértik a munkaerőpiacon keresztül az adott országok versenyjogát. Tekintve, hogy a régióban egyre több nagy volumenű, nemzetközi beruházás valósul meg, kiemelt fontosságú lehet ezen versenyjogi aktualitások vizsgálata. Az előadás végén sor kerül egy lehetséges megoldási javaslat megtételére.

A MUNKAVÁLLALÓI ELÉGEDETTSÉGET ÉS ELKÖTELEZETTSÉGET MEGALAPOZÓ TÉNYEZŐK FELTÁRÁSA

Szerzők: **Pelyák Lejla**

A COVID-19 világjárvány gyökeresen átalakította az emberi erőforrás menedzsment gyakorlatokat. A munkavállalók fizikai és mentális jóllétének szerepe kiemelt fontosságot kapott a vállalati stratégiákban és új HR intézkedések bevezetése vált szükségessé. Nem csak munkavállalói, de szervezeti szinten is felmerül a munkavállalói jóllét kérdésköre, melynek részeként az elégedettség és az elkötelezettség is kiemelten fontos vizsgálati tényezők. Kutatások bizonyítják, hogy a munkavállalók jóllétének és elégedettségének biztosítása pozitív hatással van a szervezetek eredményességére. Az elégedett munkavállalók elkötelezettek a munkájuk iránt, motiváltak a célok elérésére és akár többletenergiát is befektetnek a munkájukba. Célul tűztem ki, hogy a kutatás fókuszában álló két well-being tényező (munkahelyi elégedettség; munka, munkahely iránti elkötelezettség) munkahelyi szerepének és jelentőségének vizsgálatát elvégzem. Általános célom, hogy hazai és nemzetközi szakirodalom alapján átfogó képet nyújtsak a vizsgált témáról, annak meghatározó elemeiről. További célom volt, hogy egy pilot vizsgálat keretében diszkrét választási kísérletet hajtsak végre potenciális Hajdú-Bihar megyei állaspályázók körében, hogy feltérképezzem

a munkahellyel kapcsolatos preferenciáikat. A kérdőíves felmérés kontextusában a vizsgálat (n=54) során a kitöltők 8 darab döntési helyzetben jelölhették meg a számukra leginkább vonzó állásopciót, 3 alternatíva és egy „nem választ” lehetőség közül választhattak. A hipotetikus állásokat 8 tulajdonság jellemezte, köztük a fizetés, a fejlődési lehetőségek, a munkaidő beosztás és a távmunka lehetősége is megtalálható volt. A tulajdonságok kiválasztását 2 fókuszcsoporthoz tartozó interjú (n1=8; n2=9) eredményei és a szakirodalom mentén végeztem. Az eredmények alapján arra a következtetésre jutottam, hogy többek között a munkatársakkal való jó kapcsolat, a fejlődési lehetőség, a munkakör szakterülethez történő illeszkedése, a távmunka lehetősége és a határozatlan idejű munkaszerződés pozitív és szignifikáns hatást mutat, míg a cafeteria elemek már nem eredményeztek statisztikailag jelentős szerepet az állásválasztás során. Összességében megállapítható, hogy az ilyen jellegű felmérések hasznosak a szervezetek számára, hiszen az így szerzett információk segítenek abban, hogy hogyan tudnának a munkavállalók igényeire és elvárásaira fókuszálni, és vonzóbbá tenni a nyitott pozícióikat az álláskeresők számára.

A KATONAI DRÓNOK FELHASZNÁLÁSÁNAK IGAZOLÁSA HUMANITÁRIUS JOGI SZEMPONTBÓL

Szerző: Perger Ádám

A nemzetközi humanitárius jog két fő „ágra” oszlik: a jus in bello és a jus ad bellum. A jus ad bellum a nemzetközi humanitárius jognak az az ága, amely azokkal a szabályokkal foglalkozik, amelyek az államok által alkalmazott erőszak igazolását szabályozzák, például annak a kérdésnek a megválaszolásával, hogy egy háború védhető-e; történelmi értelemben ez volt az az elemzés, amely az igazságos háború elméletének alapját képezte. Ma az ENSZ Alapokmányának 51. cikke az önvédelem formájában egy elismert jus ad bellum indoklást tükröz; más hasonló indoklások, például a védelmi felelősségen alapuló indoklások és a humanitárius beavatkozás még mindig nem nyertek nemzetközi szokásjogi rangot. A nemzetközi humanitárius jog két korpusza közötti hagyományos megkülönböztetés a következőket vonja maga után, hogy a hadviselés, amelyet a katonai szükségesség elvei szabályoznak, megkülönböztetés, az arányosság és az emberiség (jus in bello), elválasztva az okoktól és a jogi indoklásától (jus ad bellum). Azonban az ilyen megkülönböztetések a fegyveres konfliktusok között a jog e két kategóriája között egyre inkább önkényesnek és elavultnak, valamint tovább bonyolítja a helyzetet a drónok felhasználásának humanitárius jogi szempontból történő igazolása.

AZ ÖNVÉDELEM JOGÁNAK KÉRDÉSKÖRE, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KATONAI DRÓNOK ALKALMAZÁSÁNAK VONATKOZÁSÁBAN

Szerző: Perger Ádám

A gyakorlatilag emberáldozat nélküli harcászati tevékenység elterjedése gyakorlatilag ugrásszerű volt, és már-már a vadászgépek teljes mértékű kiváltása látszik kirajzolódni. Mind a mai napig nincsen egységes és átfogó szabályozás sem hazai, sem pedig nemzetközi szinten. Jelen kutatás tárgyában hatásvizsgálat alkalmazásával kívánok az önvédelem jogának gyakorlata tekintetében a katonai drónok vonatkozásában. Azért tartom fontosnak külön foglalkozni a katonai drónok csoportjával, hiszen a drónoknak mára számos kategóriája kialakult, azonban a drónok eredetileg katonai felhasználásra lettek kifejlesztve, majd ezt követően terjedt el az üzleti, valamint a civilszférában történő használata. Ugyanakkor a katonai drónok továbbra is folyamatos használatban vannak és alkalmazásuk, valamint egyre növekvő térnyerésük továbbra is számos aggályt támaszthat bennünk, különösen, ha a „jus ad bellum” kérdéskörében vizsgálódunk.

MIKRO- ÉS KISVÁLLALKOZÁSOK DIGITÁLIS FELKÉSZÜLTSEGE ÉS DIGITÁLIS ÉRETSÉGÜK TÁMOGATÁSA EGYEDI FEJLESZTÉSŰ IKT ESZKÖZÖK SEGÍTSÉGÉVEL

Szerzők: Péntek Ádám, Botos Szilvia, Pierog Anita

Az információs és kommunikációs technológiák használata ma már elengedhetetlen egy vállalkozás életében. Az eredményes működéshez szükséges a megfelelő informatikai háttér, a technológiai tudás és ezen eszközkészletek folyamatos használata. Az üzletvitel szinte minden iparágban egyre szorosabban kötődik a digitális világhoz. A digitális környezethez való folyamatos alkalmazkodás nélkül nagyon nehezen maradhat életben bármely vállalkozás. A KKV-k és különösen a mikrovállalkozások csak elég nagy késéssel tudják adaptálni az informatikai eszközöket és módszereket saját maguk számára. Tanulmányunkban felig strukturált interjút készítettünk Hajdú-Bihar megyében működő vállalkozásokkal, hogy felmérjük a digitalizációval kapcsolatos meglátásaikat, a LAISE keretrendszerre építve. Az eredmények azt mutatják, hogy ismeret és tudás hiányában vannak a digitális és IKT eszközök lehetőségeiről és használatáról. Nehezen építik be az üzletmenetükbe, a mindennapjaikba ezeket az eszközöket.

KÖZELI INFRAVÖRÖS KÉPELEMZÉS A NÖVÉNYI FEJLŐDÉSÉRŐL

**Szerzők: Pinczés Gyula, Szemán-Nagy Gábor, Sabir Haider, Kovásznai-Oláh Richárd,
Máthéné Szigeti Zsuzsa**

Kutatásunk alapvető célja mezőgazdaságilag releváns modellszervezetek csírázási dinamikájának digitális feltérképezése, mint pl. a kukorica (*Zea mays* L.), amely a világ legnagyobb mennyiségben termelt növénye. A kutatócsoportunk által készített Demeter-1 közeli infravörös fényt (NIR) alkalmazó növényfiziológiai mérőműszerre adaptált vizsgálati protokollokat állítottunk össze. A kísérletsorozatban a biomaszatömeg növekedést a képfelvételeken leképzett területekkel jellemeztük. A numerikus adatok előállítására céljából a borított felületeket pixelekben fejeztük ki. A sötétben nevelt és a NIR fényben megfigyelt csírázás dinamikája azonos, a csírázás megindulása általában 3,7 +/- 0,4 nap. Rávilágítottunk arra, hogy a közeli infravörös sugárzás nem befolyásolja a csírázás időbeni megjelenését. A kísérletsorozattal egy vizsgálati rendszert állítottunk össze, amely alkalmas nagyobb mennyiségű minta rendkívül költséghatékony feldolgozására. Munkánk során bizonyítottuk, hogy a FAO számok (a kukorica tenyészidő jellemzője) arányos a csírázás idejének hosszával, amely a hibridek egyedi jellemzője, például H1 – Ivola, 350 FAO szám, 1,675 nap csírázási idő; H2 – Lactosil, 460 FAO szám, 3,363 nap csírázási idő. Vizsgálataink kiterjedtek arra is, hogy a kukorica csírázási idejére milyen hatással vannak egyes fémionok, koncentráció gradiens mentén. Megfigyeltük, hogy pl. a NaCl esetében a kontroll 3,728 nap csírázási idő kezdéséhez képest 7,145 g/L koncentrációban 6,708 napra tolja ki a csírázás kezdetét, illetve a MgCl₂ esetében a kontroll 3,785 nap csírázási idő kezdésével szemben 7,457 g/L koncentrációban 5,652 napra tolja ki a csírázás kezdetét. Tehát a NaCl-nál 2,98 nap, míg a MgCl₂ esetében 1,867 nap volt a csírázás kezdetének differenciálódása. Tekintve, hogy rendszerünk használatával nem kell kivárni a tenyészidő végét a következtetések levonásához, elősegíthetjük a kukorica agrár-növényélettani vizsgálatok fejlődését.

POTENTIAL USE OF A SUSTAINABILITY MEASURING TOOL

Szerzők: Sergio Garcia Torres, Nikolett Szölösi, Dejsi Qorri, Sunni Nazari

Sustainable integrated management at the landscape scale is increasingly becoming paramount for the private, and public sectors, as these sectors recognize the high relevance of promoting integrated and collaborative management in their operating areas and territories. There has been no attempt to apply this approach in the current sustainability reporting frameworks. this paper aims to run a trustful

assessment at the Hétszölő viticulture company to make sustainability claims. This paper applies a new way of reporting sustainability by selecting and assessing suitable indicators within the Ecosystem, Human well-being, and Production pillars depending on the landscape context and conditions, followed by a performance metric selection, prioritization process, and sustainability claiming. Our results portray that out of 21 indicators including core and landscape-dependent indicators in total 9 were determined as applicable, likewise, concerning metrics selection, 5 performance metrics were defined as required, 2 were recommended and 1 was optional. The company's top prioritized indicators are ecosystem restoration (1.06 % of restored areas nationwide), household income (0.3 % nationwide = < \$2.5/day), and health and nutrition (<2.5 % = 42500 children). It is ultimately given some claims that actions must be taken in these prioritized metrics and make positive progress toward sustainability.

TREND ANALYSIS OF UGANDA'S COFFEE SECTOR

Szerző: Stewart Ategeka

Coffee (*Coffea arabica* and *C. canephora*) is an important commercial crop globally, standing out as the second most traded global commodity by developing nations after oil. Uganda is Africa's leading exporter of coffee and fifth in the world. The total export quantity amounted to 301,366 tons of "green" coffee in 2021, forming the second-largest commodity export, and contributing about 12.4% to the total formal exports. However, the coffee sector's full potential benefits remain under-tapped due to several limitations both at the production level and within the value chain. This study aimed to assess Uganda's coffee sector through: (i) analyzing the trend of coffee production and export, and (ii) assessing the market variability. Data was extracted from FAOSTAT and Uganda Coffee Development Authority (UCDA) databases. The trends were analyzed using the Mann-Kendall and Sen's Slope test, while market variability was analyzed using the coefficient of variation. Results indicate a significant positive increase in coffee production and export value ($p = 0.0001$, 1736.67 tons and $p = 0.001$, 4.4 million USD) respectively. Among the top ten coffee producers, Uganda presented the third worst unstable coffee export value with a 20.6% coefficient of variation. The positive trend in production and export earnings from the sector presents the most promising opportunities for social-economic development in Uganda. However, the high market instability remains a huge challenge. To enhance Uganda's earnings from the coffee business, further support should be accorded to market stabilization mechanisms such as value addition through the establishment of coffee processing and roasting plants, as well as strategic governance and policy support.

LEGAL CHALLENGES IN TELEWORKING CONTRACTS: THE IMPACT OF TELEWORKING ON THE CRITERIA FOR CONCLUDING A CONTRACT

Szerző: Suad Mahameed

A távmunka jelensége az elmúlt években jelentősen megnőtt, és a munkavégzés hatékony és rugalmas módjává vált, különösen a covid-19 világjárvány kitörése után. A távmunka azonban számos jogi kihívással szembesül, többek között a szerződéskötés követelményeivel, a bizonylatolás és az elektronikus aláírás követelményeivel, a jogi létesítmények létrehozásának követelményeivel és a vitarendezéssel. Az elektronikus szerződéseknek például bizonyítaniuk és hitelesíteniük kell a szerződő felek között kicserélt információk hitelességét, amihez ismerniük kell a bizonyításra és az elektronikus aláírásra vonatkozó jogi követelményeket, és meg kell felelniük a szerződéskötésre vonatkozó jogi előírásoknak. Ezenkívül bizonyos jogi garanciákat kell nyújtani, amelyek garantálják, hogy az egyik fél nem tartja be a szerződést, és ehhez bizonyos jogi követelményekre van szükség. Az is fontos, hogy a távmunkaszerződések megfeleljenek a legális vállalkozások létrehozására vonatkozó követelményeknek, beleértve a szükséges engedélyek beszerzését, az illetékes szerveknél történő regisztrációt és a megfelelő adóbevallások benyújtását. Az ilyen típusú munkavégzéssel

kapcsolatos konfliktusok kezelése különleges jogi követelményeket igényel, például a távmunkára vonatkozó vitarendezési eljárásokat.

A PARTIUMI MEGYÉK MUNKAERŐPIACI HELYZETKÉPE A JELENKORI VÁLSÁGOK FÉNYÉBEN

Szerzők: Szilágyi Ferenc, Podruzsik Szilárd

Az elmúlt évtizedben a tágabb, Kelet-Közép Európai régió szempontjából kegyelmi éveket éltünk. Az azt megelőző évtized végének gazdasági válságát követően, a gazdasági átalakulásnak és jelentős részben az európai uniós támogatásoknak köszönhető infrastrukturális megújulás/fejlesztés, valamint a tartósan tűnő regionális béke eredményeként a térségbeli országok gazdaságai évről évre számottevő mértékű növekedést, Európai Unió viszonylatban pedig jelentős ütemű felzárkózást mutattak. A folyamatok ugyanakkor nem voltak lineárisak, országonként eltérő stratégiák mutatkoztak, ugyanakkor számos dimenzióban tetten érhető az EU-s perifériaajlelgből fakadó negatív tendencia is. Románia tekintetében az egyik legfontosabb trend a fiatal munkavállalók tömeges kiáramlása. A rekord méretű növekedés az alacsony szintű kiinduló állapotból, illetve az alacsony jövedelemszintnek is köszönhető, de kérdéses, hogy ez a gyors ütemű növekedés mikor válik fenntarthatatlanná annak a humánerőforrás-veszteségnek köszönhetően, ami szintén kiugróan magas a térség országaival való összehasonlításban. A vizsgált megyék Románia észak-nyugati részén, az EU belső határán helyezkednek el és Románia gazdasági félperifériáját alkotják, ugyanakkor többnyelvű határregióként jelentős mértékben vették ki a részüket a munkaképes korú népesség kibocsájtásában. Az EU irányába zajló munkaerővándorlást precízen követni meglehetősen nehéz, az elvándorló népesség jellemzően nem jelentkezik ki a romániai lakcíméről, a népességi statisztikákban csak elenyésző arányban tudják ezt a folyamatot kimutatni. A ténylegestől eltérő elméleti népességszámmal kifejezett fajlagos társadalmi-gazdasági mutatókat ugyanakkor alapvetően befolyásolják ezek az eltérések. A munkaerőpiaci fogalmak államonként eltérő jogi értelmezései, a számítások módszertani különbségei a nemzetközi összehasonlítást is problémássá teszik. Ugyanakkor az országon belül, azonos módszertan szerinti adatgyűjtések, idősoros adatok segítségével kimutathatók az elmozdulások és a területi különbségek. Tanulmányunkban az öt partiumi megye munkaerőpiaci helyzetének aktuális viszonyait kívánjuk bemutatni, az évezred második (válság-) évtizedének változásaira fókuszálva.

MEDICAL EXPERT EVIDENCE IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Szerző: Szilvássy Zoltán

Due to the multiplicity, difficulty and complexity of the factual issues in criminal cases, it is not possible to establish the facts and obtain the necessary and sufficient evidence without the wide involvement of experts representing the disciplines. Although members of criminal authorities are usually equipped with basic knowledge and results in the criminal sciences, there may be a number of factual issues in criminal matters for which sufficient experience and scientifically based laws can only be utilized with the help of external assistance.

In criminal matters, the greatest need is for the results of the applied sciences, and in this connection for experts in medicine, chemistry, physics, technology and books. In criminal cases, an expert is usually required. However, there are cases where it is absolutely mandatory (eg a mental health test) and there are cases where the use of more than one expert is allowed at discretion. Depending on the discretion of the determining authority, several experts may be used, either jointly (collectively) or pooled (complex).

Regarding the evaluation of expert opinions, the research concluded that "An expert opinion is not a scientific judgment but one of the means of proof, the use of which is decided by the authority on the basis of a detailed assessment and comparison with other evidence. In practice, however, the findings of the expert opinion were contradicted by other evidence and the authority did not attempt to resolve

the inconsistency. Most of these problems have been associated with writing experts and psychologists.

The need to clarify expert and judicial competence has been raised in several cases. Due to the principle of free evidence, expert opinion, as well as the evaluation of one of the pieces of evidence, falls within the competence of the judiciary. Regarding the credibility of the accused, the experts repeatedly drew the judge's attention to the fact that one could only infer the reality of what was said. Finally, it was emphasized that the purpose of the expert examination is to reconstruct the state of consciousness at the time the act was committed and to determine the degree of ability to set it off at the time of the act, so the exploration does not necessarily cover all relevant aspects of the defendant's life. The assessment of family and environmental factors is the task of the court. In general, the older the perpetrator, the less influenced by early negative childhood life events in determining criminal responsibility.

MUNKAERŐPIACI KULCSKOMPETENCIÁK ÉS A GAZDASÁGTUDOMÁNYI VÉGZETTSÉG KAPCSOLÓDÁSA

Szerző: **Szondi Réka**

A munkaerőpiacon való érvényesüléshez számos tényező együttes megléte szükséges. Fontos a szakmai tudás és tapasztalat, a gyakorlatiasság, a tanulási motiváció, fejlődni akarás és a rugalmasság. Ahhoz, hogy egyéni versenyképességünket növeljük, a kompetenciáink folyamatos felmérésére és fejlesztésére figyelmet kell fordítani. Pályakezdőként kifejezetten lényeges az erőforrásaink ismerete és a kompetenciáinknak megfelelő munkaerőpiaci pozíciók megtalálása. A lifelong learning nem opció többé, hanem kötelező alapelv, a vírushelyzet tapasztalatai és a gazdasági folyamatok is indukálják a változásokat, új tudáselemek megszerzését. A kutatás célja, hogy összegyűjtse az Észak-Magyarország és Észak-Alföld régiók felsőoktatási intézményeinek gazdaságtudományi végzettség által megszerezhető, a képzési és kimeneti követelményekben szereplő, illetve a munkaerő-piacon aktuálisan elvárt kompetenciákat, majd összehasonlítsa azokat. A vizsgálathoz alkalmazott módszer a témában releváns és friss kutatási eredmények összegyűjtése, dokumentumelemzés és a piaci szféra adatainak értékelése. A kutatás kompetenciamodelleken keresztül elemzi a gazdaságtudományi képzések alatt és elvégzésük során feltételezhetően megszerzett kompetenciák összhangját az álláskeresés, elhelyezkedés kapcsán jelenleg előnyt jelentő ismeretekkel és készségekkel. Az eredmények között a felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolódási pontjait, a soft és hard skillek fontosságát és a pályakezdők kulcskompetenciáinak megnevezését részletezi a tanulmány. A kutatás következtetései alapján, a javaslatok az egyetemi képzésekbe épített kompetenciafejlesztés hangsúlyosságát támasztják alá, a két oldal folyamatos együttműködését, kommunikációját kiemelve.

ÉLET A BALATONNÁL TURISTÁKKAL FŰSZEREZVE – FELMÉRÉS A FOGADÓTERÜLETEN ÉLŐK KÖRÉBEN

Szerző: **Szöllős-Tóth Andrea**

Magyarország legnagyobb tava méltán híres turisztikai desztináció, hiszen könnyedén felmelegedő sekély vize nyaranta kiváló lehetőséget biztosít a hazai és külföldről érkező látogatóknak egyaránt. A rendkívül gazdag élővilággal rendelkező terület alkalmas a tóturizmus, vízparti turizmus lehetőségeinek kiaknázására, mely évről évre nagyszámú turistát vonz. A turizmus fejlődése és a turisták jelenléte azonban számos problémát okozhat a fogadóterületen a helyi lakosság számára. Jelen kutatás alapját – a szekunder adatok felhasználása mellett – a Balaton környékén élő helyi lakosok körében végzett kérdőíves felmérés biztosítja. A primer kutatás során olyan kérdések kerültek megfogalmazásra, melyek segítségével a helyiek attitűdjeinek vizsgálata valósulhatott meg. A COVID-19 járvány megjelenése súlyosan érintette az idegenforgalmat a világ minden részén, azonban a balatoni fogadóterületen élők mégis úgy érzékelték, hogy a 2020-as és 2021-es nyár

turistaforgalma meghaladta a járvány előtti éveket. A 2020-as évben a KSH-nak szolgáltatott turisztikai információk a hiányos adatszolgáltatás következtében nem tekinthetők teljes mértékben megbízhatónak, így a lakossági visszajelzések súlya az érintett időszakban még nagyobb. A kérdőíves megkérdezés alkalmat adott arra, hogy képet kapjunk a lakosság és a turisták viszonyáról, a turizmusnak előnyös és hátrányos hatásairól a területen. Az elvégzett összefüggésvizsgálatok során kiderült, hogy a felmérésbe bevont 50 év feletti helyi lakosok erőteljesebben érzékelik a munkaerőhiányt a hagyományos szektorokban, az 50 év alattiak pedig a sztereotípiák erősödéséről számoltak be. Ahogyan számos más népszerű turisztikai desztináció esetében is jellemző, úgy a Balaton környezetében élőknek is lakhatási nehézségekkel kell szembenéznük az emelkedő ingatlanárak és magas albérletárak miatt, valamint a szezonálisan megjelenő idénymunkások miatt.

LAKÁSPIACI EGYENLŐTLENSÉGEK

Szerző: **Szőőr-Fülöp Luca**

Az előadás fókuszában a lakhatásból adódó társadalmi és térbeli egyenlőtlenségek állnak. Bemutatja a hazai trendek fő alakító tényezőit, valamint azokat a leginkább sebezhető csoportokat, akik alternatívákat keresnek a megfelelő lakhatás biztosítására. Az alternatívák közé tartoznak a szociális bérlakásprogramok, a közösségi lakhatási projektek és a lakhatási támogatások. Az előadás kiemeli a probléma sürgős jellegét és az intézkedések fontosságát, ideértve a kormányzati beavatkozást és a társadalmi tudatosság növelését.

A LIDL A LEGOLCSÓBB - LEGALÁBBIS A FOGYASZTÓK SZERINT

Szerzők: **Szűcs Róbert Sándor, Szabó Tamás**

A közgazdaságtan emberképe a „homo economicus”. Napjaink fogyasztója meglehetősen távol áll ettől az ideáltól. Nézzük mindezt az üzletláncok vonatkozásában. A helyzet látszólag egyszerű: egy fogyasztó dönthet úgy, hogy vásárol, vagy pedig éppenséggel nem vásárol egy adott üzletláncban. Nézzünk néhány döntést befolyásoló tényezőt: az üzletlánc választékpolitikája, a kiszolgálás sebessége, színvonala, nyitvatartási ideje, földrajzi elhelyezkedése. Szándékosan a végére hagytuk az üzletlánc árait. Gyakran hallhatjuk, hogy a magyar fogyasztók árérzékenyek. De vajon meg tudja-e mondani egy átlagos fogyasztó azt, hogy az általa vásárolt termékek pontosan (nem körülbelül) mennyibe kerültek a vásárlás helyén, illetve a versenytáraknál? Vajon kijelentheti-e egy fogyasztó általánosságban egy üzletláncról azt, hogy olcsó vagy drága, olcsóbb vagy drágább, mint versenytársa? Objektíven nem igazán. Több tízezer terméket forgalmaz egy üzletlánc, míg egy fogyasztó csak kis arányát vásárolja a választéknak. A fogyasztó azonban nem „homo economicus”, mindezek nem gátolják abban, hogy korlátozott ismeretei alapján általános véleményt fogalmazzon meg. A fogyasztó megengedheti magának azt a luxust, hogy egy adott üzletláncot olcsónak vagy drágának gondoljon, olcsóbbnak vagy drágábbak, mint a versenytársa. Primer kutatómunkánk során azt kértük a fogyasztóktól, hogy rendezzék sorba a legnagyobb FMCG üzletláncokat (Aldi, Auchan, CBA, Coop, Lidl, Penny Market, Reál, Spar, Tesco) aszerint, hogy véleményük szerint melyik élelmiszerláncban lehet a legkedvezőbb és melyikben a legmagasabb árakon bevásárolni. Az online kérdőívünket 17075 fő töltötte ki 2022. december 2 és 2023. január 30 között. Eredményeinkből látható volt, hogy a lista első kettő helyezettje (Lidl és Penny Market) elhúzott a mezőnytől. Esetükben az árak megítélése jóval kedvezőbb a versenytársaktól. Ezután következik fej fej mellett a Tesco és az Auchan, majd tőlük lemaradva a Spar. A listát a magyar láncok zárják, a Reál, a Coop és a CBA, messze lemaradva a többiektől. Vajon elegendő-e a sikerhez az, hogy valamely üzletlánc sikeresen szerepelt a felmérésünkben? Megítélésünk szerint önmagában nem elegendő. Azt gondoljuk, hogy egy üzletláncot ár szerint is pozicionálni kell a fogyasztók fejében. Csoda nem fog történni, nem csak az árak számítanak, de „egy kis plusz”-t ad az üzletlánc számára. Döntési szituációban ezek a USP-k dönthetnek egy-egy piaci szereplő sikerességéről, avagy sikertelenségéről.

A REGIONÁLIS FEJLESZTÉSEK AGRÁRSZOCIOLÓGIAI ASPEKTUSAI

Szerzők: **Takács István, Lenti István**

A társadalom kutatások célja, hogy a kiválasztott csoportot körülhatárolja és karakterisztikáját leírja. A mezőgazdaság és a regionális fejlesztés egymást kölcsönösen feltételező meghatározottsága rendszerszemléletben vizsgálható. Hiszen a mezőgazdaság multifunkcionálissá válása, mára nem csupán az élelmiszer előállítását jelent, hanem kiegészült területfejlesztési, tájgazdálkodási, környezetvédelmi és turizmus funkciókkal. Egyedül a mezőgazdaság nem adhat megoldást a foglalkoztatási és munkahely teremtési nehézségekre, de gazdasági alapot képezhet a kultúrkörnyezet minőségi megalapozásához. Az élelmiszertermelés, energiaátalakítás, felhasználás, a munkahely teremtés rendszerben alkotják a vidékfejlesztés egységes szerkezetét. Rendszerben válhat értelmezhetővé a tulajdonságaikra és jellemzőikre épülő projektrendszer. Továbbá vizsgálnunk kell, hogy Magyarországon „a vidéki térség nem csupán a mezőgazdasági termelés színtere, hanem egyben biológiai és társadalmi léttér is”, a mezőgazdaságnak elődleges termelési feladata mellett, integráltan kezelnie kell a társadalmi, környezeti és foglalkoztatási feladatokat.

THE IMPACT OF THE CIRCULAR ECONOMY ON ECONOMIC GROWTH IN THE EU COUNTRIES

Szerző: **Tergel Tsumbuukhuu**

Circular economies are gaining attention as a solution to resource depletion, environmental degradation, and climate change. However, there is still a debate about the relationship between circular economies and economic growth. Using data from 24 European countries between 2010 and 2018, this study explores the relationship between the circular economy (CE) and economic growth. Data were collected from Eurostat, OECD, and World Bank databases. To assess the impact of CE on economic development, a pooled OLS analysis is conducted with EViews 12 statistical software. The economic models were developed with GDP as the dependent variable and the observed independent variables being domestic material consumption (DMC), raw material consumption (RMC), resource productivity (RP), generation of municipal waste (GMW), generation of packaging waste per capita (GPW), generation of plastic packaging waste per capita (GPPW), the recycling rate of municipal waste (RMW), the recycling rate of plastic packaging waste (RPW) and circular material use (CMU). According to the results, circular economies contributes to economic development in a positive and significant manner, demonstrating sustainable economic development through CE.

HUMÁNTŐKE BERUHÁZÁSI DÖNTÉSEKET BEFOLYÁSOLÓ MAKROTÉNYEZŐK VIZSGÁLATA A GYÓGYSZERIPARBAN

Szerző: **Tömöri Gergő**

A gyógyszeripar húzóágazatként jelentős hatást gyakorol a fejlett országok bruttó hazai termékét növelő kutatás-fejlesztési projektekre, így kiemelt figyelmet fordítanak az európai kormányok is a gazdaság- és fejlesztéspolitikai célkitűzéseikben ezen iparági szereplők fiskális politikai eszközökkel történő támogatására. Az iparágban tevékenykedő szereplők innovációs politikájának szerves részét képezik a termékek és szervezeti folyamatok fejlesztése mellett a tervezett humán tőkeberuházások és ezáltal a kutatás-fejlesztés során felhalmozódó tudástőke gyarapítása is. Ezt a folyamatot azonban jelentős mértékben meghatározza az érintett vállalatok stratégiai irányait kívülről befolyásoló makrokörnyezet elemei. Ebből kiindulva a kutatás célja volt megvizsgálni azt, hogy a gyógyszereket fejlesztő, illetve azokkal kereskedő piaci szereplők munkaerőkapacitásának bővítését vagy leépítését az elmúlt évtizedben meghatározták-e és amennyiben igen, milyen mértékben a stratégiai döntéseiknél is fokozottan figyelembe vett makrokörnyezeti, azaz a politikai, a gazdasági, a társadalmi, valamint a technológiai-innovációs környezetet jól jellemző indikátorok. Az elemzéshez

27 európai ország ágazati adatait és makrogazdasági mutatóit használtam fel, valamint az iparági foglalkoztatottsági adatokat, melyeket az Európai Gyógyszervállalatok és Egyesületek Szövetsége (EFPIA) éves jelentései alapján gyűjtöttem össze. A többváltozós statisztikai vizsgálatok eredményei alapján az egyes országok felvevőpiacának, illetve a kormányok által nyújtott fiskális támogatásoknak a volumenét együttesen kifejező gazdasági potenciál, illetve a humán fejlettségi index befolyásolta szignifikánsan a gyógyszeripari foglalkoztatás alakulását a vizsgált időszakban, és magyarázta ugyanannak az eredményváltozónak a varianciáját meghatározó mértékben, amelyet panel regressziós vizsgálattal is megerősítve mindkét esetben tízezer fős nagyságrendű foglalkoztatottsági növekményt jelentett a tényezők 1%-os növekedése mellett. A gyógyszeripari K+F folyamatokhoz is kapcsolódó humán erőforrás-beruházások ugyanakkor már érzéketlenek voltak a gazdasági szabadságot vagy a politikai stabilitást kifejező indexek 2010-es években megmutatkozó változásaira, hasonlóan a jövedelem- és nyereségadó-környezet, a K+F-támogatások vagy a logisztikai infrastruktúra szubjektíven értékelt állapotait kifejező indexeihez.

AQUACINEMA GYÓGY-ÉS WELLNESSFÜRDŐ JEGYÁRAINAK ALAKULÁSA AZ ELMÚLT ÉVEKBE

Szerzők: Csipkés Margit, Tőkészki Panna Lilla

A mai rohanó világban az emberek életében egyre fontosabb szerepet játszik az egészségük védelme és megőrzése, a kikapcsolódás és a feltöltődés. Évszázadok óta ismert a termálvizek gyógyító hatása, de csak az elmúlt évtizedekben kezdett ennek jelentősége reflektorfénybe kerülni. Az emberek igénye megnőtt a wellness fürdők és szállodák használata iránt. A Kisvárdán található Aquacinema Gyógy- és wellness fürdő történetét dinamikus fejlődését és az ott igénybe vehető gyógy- és wellness szolgáltatásokat, valamint szórakozási és kikapcsolódási lehetőségeket szeretném bemutatni. Kisvárdá Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében található Nyíregyházától közel 50 km-re. A város könnyen megközelíthető Budapest-Záhony vasútvonalon és a 4-es főútvonalon. A vármegye három országgal közvetlenül határos. Kisvárdá közel található a román, a szlovák és az ukrán határhoz, és könnyen megközelíthető a fürdő. Ezekből az országokból évszaktól függetlenül folyamatosan érkeznek vendégek. Magyarország világ szinten is a legjelentősebb termálvízkészlettel rendelkezik. Az országnak körülbelül hetven százaléka alatt biztosan, vagy nagy valószínűséggel termálvíz, azaz harminc Celsius-foknál melegebb vízbázis található. Termálvízbázis szempontjából az az alföld csaknem teljes egésze és a dunántúl nyugati vidéke van a legelőnyösebb helyzetben. Őseink előtt a termálvíz emberre gyakorolt gyógyhatása már ismert volt. Már az ókori rómaiak, akik magas fokú fürdő kultúrával rendelkeztek a Kárpát-medence dunántúli részén fürdőket építettek.

A KIKÖZÖSÍTETT GYEREKEK INTEGRÁLÁSA ÉLMÉNYPEDAGÓGIAI JÁTÉKOKKAL

Szerző: Vaszi Emőke

A tanintézményekben történő tanulók közötti deviáns viselkedés napjainkban jelentős mértékben növekedést demonstrál. Az iskolai viktimizáció, az agresszív magatartás csökkentésére az utóbbi évtizedekben számos prevenciós és intervenciós programot fejlesztettek ki, amelyek fókuszában olyan játékok, beszélgetéskörök vannak, amelyek segítségével a gyerekek megtapasztalják, megtanulják a gyakorlatok során, hogy a bántalmazás milyen káros hatással van a társuk közösségben levő pozíciójára, önképére, egészségügyi állapotára, valamint a jelenlegi és jövőbeli szociális kapcsolatainak kialakítására. A tanulmány központjában olyan gyerekek állnak, akiket a kortársaik bántalmaztak már verbálisan, fizikailag és/vagy szociálisan. Az iskolai bántalmazás főbb jellemzői közé tartozik, hogy a bántalmazó szerepében levő gyerek a számára nem szimpatikus társát ismétlődően, több alkalmon keresztül szánt szándékkal bántalmazza. A bántalmazott gyerek a feléje irányuló agresszív magatartást nem tudja kellőképpen leereagálni, nem rendelkezik azokkal a készségekkel, amelyekkel megtudná védeni magát. Amennyiben a bántalmazó és bántalmazott gyereket körülvevő közösség (szemlélők/szemtanúk) passzivitás fejez ki, a bántalmazásoknak a sorozata folytatódik. A kutatás során az adott közösség dezintegrált gyerekeit nyolc alkalmon

keresztül élménypedagógiai játékok tudatos irányítással, fókuszálva az érintettekre, jöttek létre kölcsönös kapcsolatok. Fontos kiemelni, hogy élménypedagógiának a központjában a szociális kapcsolatok létrejöttének elősegítése, valamint a már meglévőknek szorosabbá tételére szolgál. A gyerekek a játékok során megtapasztalhatják a flow-t, az egymásra utaltság pozitív hozadékát, valamint a komfortzóna kilépése során kapott új tapasztalatokat. A kutatást második osztályos gyerekek körében végeztem, ahol az előméréskor az volt tapasztalható a szociometrián, hogy két gyerek (egy lány és egy fiú) került a szociális háló peremére. Az élménypedagógiai játékok mentén e két gyerek integrálódott. A kapott eredmények alátámasztották a feltételezéseimet, miszerint a közösségi háló periferiáján levő gyerekeknek –tudatosan irányítva – lehetséges a kölcsönös kapcsolatok létrehozása.

HAJDÚ-BIHAR VÁRMEGYE VÉGZŐS SZAKKÉPZŐ ISKOLÁSAINAK JÖVŐTERVEI- REPREZENTATÍV TANULÓI KÉRDŐÍVES VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI ALAPJÁN

Szerző: Vályogos Krisztina

Az egyénnek a humán tőkéjébe való befektetését és ezen ráfordított erőforrások megtérülését a társadalom, valamint az állam szintjén is értelmezhetjük (T. Kiss, 2012). Hiszen az oktatásába való tudatos befektetéssel magasabb kereseti lehetőség elérését célozza meg, és adóbevételt jelent az állam számára. Emellett a népesség iskolázottsági szintjének emelkedése externális hatásokkal jár, melyek a társadalom egészére nézve előnyösek (Polónyi, 2019; Varga, 1998). A családok gyermekük iskolai pályafutásába való befektetésének meghatározó állomása a középiskolai kiválasztása. Ugyanakkor korábbi kutatásokból tudjuk, hogy az alacsony szocioökonómiai státusú gyermekek számára az általános iskolából leginkább az érettségit nem adó szakmai programok felé vezet az út (Fehérvári, 2008; 2014). Ezen programtípusban tanuló gyermekek között magas a kényszerhelyettesítők aránya, akik nem abba a programtípusba vagy képzésre jutottak be, mint ahová szerettek volna (Bodacz-Nagy, 2011; Kenderfi & Fűrész, 2021). Az oktatás fenntartónkénti összehasonlító kutatása az általános iskolai oktatás és a gimnáziumi programtípus esetén viszonylag gyakran kutatott terület. Ellenben a szakképzés terén a tanulói létszámokban tapasztalható állami szektor túlsúlya miatt ezen összehasonlító elemzések ritkák. Ezért kutatásunk során fő célként tűztük ki, hogy a szakképző iskolai programtípus esetében fenntartónkénti összehasonlítást végezzünk és megismerjük a végzős tanulók jövőre vonatkozó terveit. H1: Feltételezzük, hogy az állami oktatási szektorban tanulók nagyobb arányban kívánnak elhelyezkedni a tanult szakmájukban, mint a felekezeti szakképző iskolások. H2: Feltételezzük, hogy a nők jövőterveiben markánsabban megjelennek a gyermekvállalási tervek a szakmai életút tervezésekor. A Hajdú-Bihar vármegyei online és papír alapú reprezentatív tanulói kérdőíves vizsgálatunk (N=902) 2022. végén került felvételre. A kapott adatokat SPSS program segítségével, az összehasonlító statisztikai elemzést független mintás t-próba segítségével végeztük el. Eredményeink alapján az első hipotézisünk nem igazolódott, mivel a felekezeti szakképzésben tanulók szignifikánsan nagyobb arányban tervezik, hogy a jelenleg tanult szakmájukban helyezkednek el, mint a szakképzési centrum azonos programtípusban tanuló diákjai. Második hipotézisünk igazolódott, különösen a felekezeti szakképzésben tanuló nők terveznek tudatosan a gyermekvállalással a szakmai életútjuk tervezésekor.

JEGYZETEK

